

DESPRE
MISCAREA POPULATIUNII
ROMANIEI

DISCURSŪ DE RECEPȚIUNE ÎN ACADEMIA ROMÂNĂ

DE

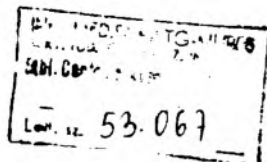
DOCTORULU I. FELIX

ȘI

RĂSPUNSULŪ D-LUI P. S. AURELIANU

Citite în ședința publică de la 4 Aprilie 1880.

28 MAY 2004

BUCURESCI
TYPOGRAFIA ACADEMIEI ROMÂNE
(LABORATORII ROMANI)
19. — STRADA ACADEMIEI. — 19.
1880.

I.

Introducere.

Legile care determină ordinea născerilor și deceselor sau mișcarea populației diferitelor state, constituie una dintre problemele cele mai importante, care merită un studiu serios din partea economistilor și igienistilor. În cele mai multe țări civilizate publicațiile statistice oficiale și private dau și au dat bărbaților de știință un material abundent pentru studiarea acestor legi. Statistica medicală le-a formulat și a precizat nisele regule, ca norma proporției între nașteri și decese. Mișcarea populației, care se abate într-o proporție mai mare și într-un timp mai îndelungat de această normă, este considerată ca anormală, ca patologică. Unele dintre cercetările anomaliilor în ordinea născerilor și deceselor au apărut chiar sub noul nume de *Patologie socială*, explicându-neajunsul creșterii numerice a unei populații oarecare prin anomalii în dezvoltarea ei morală și materială.

Fără a prejudeca de o dată cestiunea, dacă patologia socială are deja dreptul să existe ca știință în parte, sau dacă lucrările inițiatorilor ei urmăresc mai bine să se clasifice în igiena publică, parte în economia publică, voi avea onoare să vorbesc asupra unui capitol de patologie socială, care ne interesează pe toți și să căutăm adevărul asupra unei cestiuni ardelore a zilei.

Sunt câțiva ani de când în cercurile științifice și administrative, în cabinetele ministrilor și din înalțimea tribunei parlamentului, a

fostă manifestată temerea. că populațiunea română nu se îmulțesce, că ea decresce, că există pericolul, că îmulțirea populațiunii se operază astăzi prin elemente de origine străină, care se substituie némului român. În același timp în care în alte țeri, ca în Marea Britaniă, în Germania, în Italia superioară, în China, se caută medii spre a opri îmulțirea prin repede a populațiunii, din cauză că agricultura, industria și comerțul nu produc destule alimente pentru nutirea ei. noi din contra ne plângem de sporirea prin lentă a numărului locuitorilor indigeni. Opiniunea publică s'a și adresat către medicină, spre a-i cere concursul, crezându că un asemenea rău se poate înlătura numai prin ordonanțe medicale, prin căutarea bolnavilor și prin îmulțirea farmaciilor. În realitate este misiunea medicinei a îndrepta această stare de lucruri, nu înse a medicinei curative, care studiază boala individului și care vindecă bolnavul, ci a medicinei publice, care previne boala, care pipăie pulsul unei populațiuni întregi, examinează forța ei vitală, face diagnosa bolilor sociale și propune medii de îndreptare.

Am făcută dară încercare modestă, a da o întindere mai mare studiilor mele de statistică medicală, de comptabilitatea existențelor, cari până acum au coprins numai populațiunea Capitalei, și a cerceta condițiunile mișcării populațiunii țerei noastre întregi. Voi examina dară cestiunea, dacă populațiunea română a României se îmulțesce sau nu, dacă mișcarea ei este normală; în cazul negativ voi cerceta cari sunt obstacolele, cari se opun progresului numeric al populațiunii și cari sunt remediile pentru înlăturarea acestor obstacole.

II

Mișcarea populațiunii României.

Populațiunea României crește într-o proporțiune foarte mică, nu numai prin imigrațiune, ci mai cu deosebire prin nasceri. Sporirea prin nasceri nu se observă numai la populațiunea totală a țerei, ci și în parte la populațiunea română. La Români, ca la streinii așezați

în România, există unû excedentû alû născerilor asupra deceselorû. În timpulû de la anulû 1870 pînă la anulû 1878 s'aû născutu pe anû în tótă țera în terminû mediû 150,887.7 persóne, în același timpû aû muritû pe anû în terminû mediû 132,993.1 persóne; populațiunea României a crescutû dară prin născeri *cu 17,894.6 persóne pe anû*.

Examinândû mișcarea populațiunii ortodoxe a României în parte, găsimû că în cei 9 ani, de la anulû 1870 pînă la anulû 1878 aû decedatû în terminû mediû 122,816.3 persóne, s'aû născutu 139,187.0 copîl pe anû; populațiunea ortodoxă a crescutû dară cu 16,370.6 persóne pe anû.

Alăturatele doué etichete No. I și II arată mișcarea populațiunii totale și a populațiunii ortodoxe a României, în timpulû de la anulû 1870 pînă la anulû 1878; în acestû timpû populațiunea totală a crescutû prin născeri cu 161,052, populațiunea ortodoxă în parte cu 147,336 suflete.

Cercetările statistice dau numai date aproximativû esacte; cu câtû ele copriundû unû șirû de ani mai mare, cu atătû rezultatulû se apropie în genere mai multû de adevêrû; dacă amû calcula în cazulû de față cifra anuală a creșterii populațiunii prin născeri pe unû periodû mai mare de câtû de 9 ani, începêndû mai îndărătû de anulû 1870, ea arû deveni mai mare, căci deficitulû anilorû 1873 și 1874 s'arû împărți pe o serie mai mare de ani. Am cređutû înse mai utilû ca să nu me depărtezû multû de timpulû actualû, spre a dobândi o imagine mai fidelă a mișcării actuale a populațiunii.

În câtû privesce deficitulû anilorû 1873 și 1874, elû provine din mai multe cauze : din seceta anulului 1873, care a compromisû recolta acelu anû, lăsândû populațiunea în suferință pînă la recolta anulului 1874, și a marelui numărû alû deceselorû din pandemia Cholerei, care singură a causatû în anulû 1873 mórtea a 7652 locuitorii ai României; din epidemii de difterie și vêrsatû cari asemenea aû seceratû în anulû 1873 în tótă țera 3880 persóne. Astfelû, de și în anii 1873 și 1874 numerulû născerilorû n'a fostû mai micû de câtû celû mediû, l'a covârșitû numerulû deceselorû

producându în anii 1873 și 1874 un deficit la populațiunea totală de 3032, la populațiunea ortodoxă în parte de 2478 persoane.

Acest deficit privește înse numai pe populațiunea urbană, căci cea rurală, cu toate pierderile extraordinare, a avut în anii 1873 și 1874 un excedent al născerilor asupra deceselor de 13.593 suflete, care excedent a fost covârșit de deficitul enorm al populațiunii orașelor.

Anul 1878 prezintă iarăși un excedent atât de mare de decese din comunele urbane, în cât micul excedent al născerilor din comunele rurale nu-l poate echilibra; astfel bilanțul acelui an se încheie pentru totă populațiunea țerei cu un deficit de 2476 suflete, pentru populațiunea ortodoxă în parte de 1176 suflete, care deficit este o consecință a ultimului război, el va fi compensat într-un timp scurt prin născeri mai numeroase în urma căsătoriilor mai frecvente din al doilea semestru al anului 1878 și din anul 1879.

Este dară probat că populațiunea ortodoxă a României crește prin născeri. Nu cunoștem într-un mod precis partea din această creștere ce se cuvine Românilor și partea care provine din înmulțirea locuitorilor străini de religie ortodoxă: Bulgari, Sârbi, Ruși, Greci, căci oficiul central de statistică culege aceste date nu pentru fie-care naționalitate ci pentru fie-care *protecțiune* în parte, este învedereat că acești străini nu pot influența mult mișcarea populației rurale, care coprinde puține elemente străine. Micul număr de săteni Bulgari s'a și romanisat și putem considera ca Români; prin urmare nu poate exista un dubiu că Românii din România se înmulțesc prin născeri, grație populațiunii rurale.

Până aci am calculat mișcarea populațiunii române numai după născeri și decese, fără a ține compt de imnigrațiune și emigrațiune.

În cât privește imnigrațiunea, vedem rezultatele ei: se stabilesc necontentit în comunele noastre urbane și rurale Români din alte țeri române.

Asupra emigrațiunii, care nu poate fi considerabilă, ne informază d-l A. D. Xenopolu (*Studii economice*. Iași, 1879). D-sa arata că un

numărul însemnat de țeranî români își părăsesc căminul, ducându-se din țără și emigrându aiurea; din nenorocire ne lipsesc înse date statistice pentru ca să putem aprea cu precizie în ce proporțune acești factori influențază numărul locuitorilor țerei în total și pentru fie-care naționalitate sau religie în parte. Oficiul central de statistică nu posedă date asupra emigrațiunii și imigrațiunii și d-lu Xenopolu ne dă pentru ilustrațiunea comunicațiunii d-sale o singură cifră aproximativă asupra emigrațiunii din comuna Flamânșii, (după dicționarul topografic alu lui D. Frunțescu situată în județul Botoșani), arătându că sunt peste 600 «locuri rămase goale dela morți și dispăruți.»

D-lu Ion Ghica relatează în *Convorbirile economice* că pe alocurea foștii clăcași își părăsesc pământul concedat, din cauza miseriei. D-sa nu arată înse dacă acești țeranî se duc din țără seú dacă rămân în țără.

De unde vine téma că populațiunea română decresce seú că ea celú multú rămâne staționară?

Acéstă témă are douë cause, prima causă este că unil bărbați, studiându numai mișcarea numerului locuitorilor unor orașe în parte, au constatat că populațiunea lorú nu cresce prin naseri, că naserile sunt chiarú mai puținú numeroase de câtú decesele; a doua causă este rezultatul comparațiunii mortalității mari a Românilorú în orașe cu mortalitatea mică a Israelițilorú și a deficitului naserilorú la populațiunea română a urbelorú cu excedentul naserilorú d'asupra deceselorú la Israeliți.

Este unú adevărú tristú, că populațiunea română a orașelorú cresce nu prin naseri, ci prin imigrațiune dela țără și din statele vecine. Tabela statistică No. II ne arată deficitul naserilorú la ortodoxi din comunele urbane în comparațiune cu excedentulú mai considerabilú alú naserilorú din comunele rurale, în totú timpulú dela anulú 1870 pînă la anulú 1878. Țeranulú, care suportă cea mai mare parte a sarcinelorú publice, care contribue la satisfacerea nevoilorú Statului în modulú celú mai largú și cu munca și cu sângele lui, manține aprópe singurú progresulú numericú alú

națiunii române. de și societatea îi dă în schimb îngrijirea administrativă și civilisătoare cea mai imperfectă.

Dacă unu omu deprinsu cu studiile de statistica populațiunii compară mortalitatea locuitorilor din orașele noastre cu cea din comunele rurale, o să'i vie neapăratu idea, că decesele mai numeroase din orașe potu fi cauzate prin numărul pré mare alu copiiloru naturali; examinându inse starea lucruriloru mai d'aprope, o să'l'u surprindă mica proporțiune a copiiloru născuți afară de căsătorii în totă țera; de și în orașe mai mare de câtu la țera, totuși ea este puținu considerabilă în comparațiune cu numărul enormu alu nasceriloru ilegitime din pré multe orașe ale occidentulu Europei. Tabela No. III demonstră. că în periodulă dela anulă 1870 pină la anulă 1877 s'au născutu în România 1,212,845 copii, seū în terminu mediū 151,605.6 pe anul, din care numai 42,409 seū în terminu mediū 5301.1 pe anul copii naturali. Numărulă nasceriloru ilegitime represintă dară 3. 49 % din numărulă totalu alu nasceriloru; ele se împartu într'unu mōdu forțe inegalū între populațiunea urbană și cea rurală, căci în orașe copiii naturali facū 8. 47 % iară în comunele rurale numai 1. 96 % din numărulă totalu alu nasceriloru.

Tabelele No. IV și V demonstră lămuritū. pentru populațiunea întrégă și pentru populațiunea ortodoxă a comunelorū urbane din fie-care județu în parte, mărimea excedentulu deceselorū după scăderea nascerilorū; ele ne arată că în periodulă celorū 8 ani dela 1870 pină la 1877 numai în 10 județe (Bolgradū, Buzău, Dorohoiū, Fălciū, Ialomița, Ismailū, Muscelū, Nēmțu, Rîmnicu-Săratū, Sucéva) populațiunea urbană a crescutū prin nasceri, în tōte celel-alte județe nascerile după scăderea deceselorū au lăsatū unū deficitū; din aceste 10 județe sunt inse numai 4 și anume județele Bolgradū, Ismailū, Muscelū, Rîmnicu-Săratū, în cari crescerea populațiunii urbane se datoréză nascerilorū la creștinī, iară în județele Buzău, Dorohoiū, Fălciū, Ialomița, Nēmțu și Sucéva, excedentulū nascerilorū din orașe privesce numai pe Israeliți. În cei 9 ani dela 1870 pină la 1878, în tōte comunele urbane din totă țera, suma nasce-

rilor după scăderea deceselor a lăsat pe fie-care an în terminu mediu unu deficitu de 3061.7 suflete pentru populațiunea întregă și de 3861.7 suflete pentru populațiunea ortodoxă în parte.

În Capitala Bucuresci excedentulu deceselor d'asupra nascerilor este, în proporțiune cu numărulu populațiunii, chiaru mai micu de câtu în multe comune urbane mai mici ale României, de și condițiunile cari favoriséză longevitatea se află în genere în proporțiune inversă cu aglomerațiunea locuitorilor din urbi mari. Tabelele VI și VII arată mișcarea populațiunii totale și în parte a populațiunii ortodoxe a orașului Bucuresci, în timpul de la anul 1867 pină la anul 1879. Coeficientulu nascerilor precum și acela alu deceselor sunt la populațiunea ortodoxă în parte mai mari de câtu la populațiunea totală.

În Bucuresci se nascu pe an 29.9 copii la câte 1000 locuitori și moru câte 36.6 din 1000 locuitori, iară din populațiunea ortodoxă în parte se nascu la 1000 locuitori pe an 32.2 copii și moru câte 40.4 dintre 1000 locuitori.

În totă țera se nascu pe an câte 30.1 copii la câte 1000 locuitori și moru câte 26.5 la 1000 locuitori; populațiunea întregă a României cresce dară prin nasceri cu 3.6 la 1000 locuitori pe an.

Cei născuți-morți nu intră în acestu calcul, din causă că nu posedăm date precise asupra numărulu lor. Înregistrarea celor născuți-morți se face la noi într'unu modu imperfectu; cea mai mare parte a copiilor declarați la oficiile stării civile ca născuți-morți sunt copii născuți vii, decedați puținu timpu după nascere și înaintea înscrierii nascerii în registrele stării civile; din acéstă causă nu putem atribui nici o valóre datelor oficiale asupra celor născuți morți.

În câtu privește excedentulu mare alu nascerilor d'asupra deceselor la Israeliții din orașe în comparațiune cu creștinii, pe de o parte aceste fenomene se observă la Israeliți și în alte țeri, precum voiu avé onóre a demonstra mai josu, iară pe de alta la populațiunea israelită din România, diferitele etăți a persónelor care o compun arată o proporțiune cu totul alta de câtu la Români. Populațiunea irsaelită din țera se înmulțesce prin iminigațiune într'o proporțiune

mai mare de câtă cea creștină: cei imigrații, ca mai lăta populațiunea flotantă, se află în mare parte în etate dela 20 ani în susă, care etate are pretutindenea o mortalitate fôrte mică, căci mortalitatea cea mai mare o dau copiii în etate pînă la 5 ani.

Tabela VIII arată proporțiunea între mișcarea populațiunii creștine și a celei israelite a țerei întregi.

Populațiunea creștină a tuturoră orașeloră României dă în termină mediă pe fie-care ană ună deficită ală născeriloră, după scăderea deceseloră de 4536.2 suflete, iară cea israelită din orașe o creștere prin născeri de 1509.8 suflete. Populațiunea rurală creștină dă pe fie-care ană prin născeri ună sporă de 20,031.7 suflete, iară Israeliții domiciliați prin comunele rurale aă pe fie-care ană prin născeri o creștere de 840.3 suflete. Populațiunea creștină a României întregi crește pe fie-care ană prin născeri cu 15,583.2, iară cea israelită a țerei întregi cu 2350.0 suflete.

Pentru orașele București și Iași în parte găsimă în tabela IX proporțiunea între mișcarea populațiunii creștine și celei israelite: în București deficitulă născeriloră, după scăderea deceseloră populațiunii creștine, este în termină mediă de 1,292.6, iară cea israelită are ună excedentă ală născeriloră de 173.4 persoane pe ană. În Iași deficitulă născeriloră la creștini face 414.3 suflete pe ană, iară sporulă anuală ală populațiunii israelite 547.1 suflete în termină mediă.

Copiii, pînă la etatea de 5 ani, dauă contingentulă celă mai mare la numărulă totală ală deceseloră. Tabela X explică proporțiunea, în care în țera noastră, diferitele periode ale copilăriei contribue la cifra generală a mortalității; ea arată că din numărulă totală ală morțiloră 11.8 la 100 sunt copii în primele 3 luni ale vieței, 4.4 la 100 copii în etate de la a 3-a pînă la a 6-a lună, 6.9 la 100 copii dela 6 luni pînă la 1 ană, 20.2 la 100 copii de la prîmulă ană ală vieței împlinită pînă la ală 5-lea ană; dintre 100 persoane decedate se află dară 43.3 în cei d'întăi 5 ani ai vieței. Apoi mortalitatea scade într'ună modă însemnată, astfelă că periodulă de la ală 5-lea pînă la ală 10-lea ană participă la cifra generală a mor-

talității numai cu 9.5 la 100, periodul mare de la alu 10-lea pînă la alu 20-lea anu numai cu 7.0 la 100.

Tabela X devine foarte instructivă, dacă facem comparațiune deceselor din orașe cu cele din comunele rurale. În primul anu alu vieței moru în comunele urbane mai mulți copii de cātu prin sate în proporțiune de 24.8 la 22.3, din causă că țeranca română, cu tôte că pe lângă îngrijirea casei mai participă și la munca bărbatului, își îndeplinesce datoriile materne într'unu modu consciințios. Dela 1 anu pînă la 5 ani, mortalitatea prin comunele rurale rămâne totu mai mică de cātu prin comunele urbane, în proporțiune de 20.7 la 21.7, cu tôte ignoranța mai mare a populațiunii rurale, cu tôte neglijerea mai frecventă din partea sătenilor a regulelor igieneice celoru mai elementare și cu tôte necunoscînța loru a unu modu mai corectu după care să nutrască copiii loru în timpul după înțarcare. Mortalitatea populațiunii rurale devine mai mare de cātu a celei urbane în etatea dela 5 pînă la 14 ani, din causă că sătenu lu supune copiii sei pré de timpuriu la muncă grea. După aceleași principii după cari elu înjugă vite pré tinere, neaptea a trage poveri mari, fără vătămarea sănătății, fără înapoiarea dezvoltării loru, elu expune și copilulu seu fragedu, réu îmbrăcatu, la intemperii, la lucrări corporale grele, într'o etate cându corpulu nu este încă destulu de resistentu în contra diferitelor influențe externe.

Din toți copiii născuți vii moru în terminu mediu în primul anu alu vieței, în comunele urbane din tôte România 34.6 la 100, în comunele rurale numai 20.2 la 100, în tôte țera (comunele urbane și rurale împreună) 23.0 la 100.

De la primul anu alu vieței împlinitu pînă la 5 ani moru din toți copiii născuți vii în comunele urbane 19.6 la 100, în cele rurale 15.0 la 100, în tôte țera 15.9 la 100.

Prin urmare în tôte România d'între 100 copii născuți vii împlinesc alu 5-lea anu alu vieței în comunele urbane numai 45.8, în comunele rurale 64.8, în tôte țera (orașe și comune rurale împreună) 61.1 la 100.

Populațiunea României cresce dară foarte încet, din cauza micu-

lui numărū de naceri în raportū cu numărulū mare alū deceselorū, și orașele presintă, după scăderea deceselorū, unū deficitū alū nascerilorū. Pentru ca să putemū constata, dacă acestū deficitū cuantitativū este compensatū prin calitate, dacă România este locuită de ómenī viguroși, cari resistă lesne diferitelorū influențe morbifere, voiū cerceta cari sunt bólele cari causéză la noi decesele cele mai frecvente și apoi care este la noi durata mediă a vieței.

Ne lipsesce materialulū pentru a puté constata cu esactitate cari anume bóle sunt cauzele principale ale deceselorū în țera nóstră. Pentru comunele rurale nu este de o cam dată posibilū a se înregistra și bóla care a causatū mórtea; scimū numai într'unū modū vagū, că intoxicațiunea palustră ocupă primulū rangū între cauzele deceselorū, că copiii morū în mare numărū de gastro-colitā, consecință a alimentațiunii irationale, și adulții și copiii de diferite bóle ale căilorū respiratoriī, provenite din protegerea insuficientă în contra intemperiiilorū; scimū în fine că alcoolismulū causéză asemenea multe decese premature.

Dintre comunele urbane sunt numai orașele Bucuresci și Iași cari publică într'unū modū regulatū statistica medicală a mortalității. În câtū privesce orașulū Iași, sunt aceste publicațiuni incomplete, din cauză că ele coprindū numai decesele din orașū și nu arată și cauzele deceselorū pentru persónele încetate din vieță în spitalele civile și militare. La Bucuresci, ca și la Iași, între bólele cari aū causatū cele mai multe decese, *Phtisia pulmonară* ocupă primulū rangū. În Bucuresci 17 la 100 din numărulū totalū alū deceselorū, în Iași 10 la 100 din tóte decesele urmate în orașū, afară de spitale, sunt cauzate de phtisia pulmonară; bólele căilorū respiratoriī causéză în Bucuresci în genere 36 la 100, în Iași, cu excepția spitalelorū, 16 la 100 din numărulū totalū alū deceselorū. După bólele organelorū respiratoriī dau Enterocolita și Gastroenterita contingentulū celū mai mare la mortalitatea acestorū 2 orașe: ele causéză în Bucuresci 9 la 100, în Iași, fără spitale, 11 la 100 din totalulū deceselorū. Apoi vinū diferitele bóle ale aparatului nervosū la copil, febrele tifoide și, cu o cifră din anū în anū mai mică, intoxicațiunea palustră.

Durata mediă a vieții este una dintre datele cele mai importante ale statisticeii unei populațiuni, și cei mai mulți dintre autorii în statistica medicală o consideră ca măsură a salubrității, a prosperității și a culturii. Ea se află cu mortalitatea în proporțiune inversă : o mortalitate mare scade durata mediă a vieții, o mortalitate mică o mărește. Modulul cel mai exact pentru evaluarea duratei medii a vieții ar consta în cercetarea duratei vieții fie-cărui copil născut viu în parte și calcularea termenului mediu a tuturilor numerelor astfel dobândite într'unu șir de ani. Nu putem însă a întrebuința acestu mod, din cauză că ne lipsesc elementele necesari pentru realizarea lui, asemenea nu ne putem servi de modulu după care durata mediă a vieții se constată din tabelele mortalității mai multor ani, din termenulu mediu în care s'a'u aflatu toate persoanele în momentulu decesulu, căci aceste tabele nu arată într'unu modu precisu etatea fie-cărui decedat în parte, ci facu categorii, la copii pentru periode mai mici (adică de la nascere pînă la 3 luni, de la 3 pînă la 6 luni, de la 6 luni pînă la 1 an, de la 1 an pînă la 2 ani) și pentru periode mai mari la adulți (de la 20 pînă la 30 ani, de la 30 pînă la 40 ani etc.)

Preferăm dară modulu mai practic, recomandat de F. Oesterlen și alții, a determina durata mediă a vieții prin adunarea țiurelor medii a mortalității și înjumătățirea sumei. Numărulu totalu al locuitorilor României este aproximativ de 5 milioane, se nasce în România pe anu câte 1 copil la 33. locuitori, mōre câte 1 din 38. locuitori, durata mediă a vieții locuitorilor țerei este dară de $\frac{3 \cdot 2 + 37.7}{2} = 35.5$ ani. Voiu demonstra mai jos, că dintre populațiunile a 13 state. ale căroru durată mediă a vieții am găsitu prin acestu calcul, România ocupă locul alu 9-lea.

S'ar putē nasce dubiulu asupra esactității aproximative a numărulu totalu alu locuitorilor țerei notatū mai sus. Dacă urmărimu crescerea și scāderea populațiunii prin nasceri și decese dela recensimēntulu generalu alu anilor 1859—1860 încōce, adăugēndu numărulu locuitorilor d'atunci pe fie-care anu excedentulu nascerilor d'asupra deceselorū, sau scādēndu deficitulu nascerilorū, găsimu, că

pentru periodul corespunzător cu tabela No. I numărul locuitorilor din toată țera ar fi cel următor :

in anul 1870	4,714,315	in anul 1875	4,783,882
„ 1871	4,749,904	„ 1876	4,822,572
„ 1872	4,780,338	„ 1877	4,847,981
„ 1873	4,786,914	„ 1878	4,845,505
„ 1874	4,786,689		

Tabela acésta nu coprinde înse și creșterea populațiunii prin excedentul imigrațiunii d'asupra emigrațiunii, și nu putem să fim departe de adevăr, dacă admitem numărul de 5 milioane ca acela al locuitorilor României în momentul de față.

În toate comunele urbane din România se celebră în terminu mediu 4,884.4 căsătorii pe an, din care numai 3,787.9 în legea ortodoxă; în toate comunele rurale 26,837.8 din cari 26,250.1 ortodoxe; în toată țera se săvârșesc pe an în termen mediu 31,722.2 căsătorii, din cari 30,038.6 în legea ortodoxă. Vină dară în toată țera 6.3 căsătorii pe an la câte 1000 locuitori (tabelele I și II). La acest număr participă înse populațiunea rurală cu o proporțiune mai mare de câtă cea urbană: în capitala București (vezi tabelele VI și VII) vină câte 5.7 căsătorii la 1000 locuitori din populațiunea totală și 6.4 căsătorii la 1000 locuitori din populațiunea ortodoxă.

III.

Mișcarea populațiunii în alte țeri comparata cu a României.

Fertilitatea și mortalitatea unei populațiuni sunt astă-dî pretutindenea considerate ca expresiunea sănătății și prosperității ei; se crede acea populațiune cea mai fericită. care presintă cele mai multe nașceri și cele mai puține decese. Amă comite înse o eróre dacă amă aprefui într'unu mod generalu bunulă trairă alu unei populațiuni óre-care numai după proporțiunea între nașceri și decese, căci ea este în diferite țeri și orașe influințată de împrejurări multiple. Astfel pe de o parte sărăcia, demoralisațiunea, producă de multe ori nașceri

numerose : popore nenorocite și suferinde se înmulțesc obicnuit mai repede ; iară pe de alta durata mediă mai mare a vieții și prin urmare durata mediă mare a căsătoriilor diminue adese-ori numărul născerilor. Unde se nască mulți copii trebuie să și mără mulți, căci mortalitatea copiilor pînă la finele anului al 5-lea al vieții este în toate țările atăt de mare, în cătă ea influințază într'un mod cardinal ți fra generală a mortalității, inclusivă ce născuți-morți, ea se urcă în totă Europa în termină mediă la 45% din numărul total al deceselor ; apröpe jumătatea tuturilor copiilor născuți nu ajungă la etatea de 5 ani. Deja Quetelet, I. L. Casper și A. Wappaeus au constatat, că în orașele și țările, unde se nască mai puțini copii, mortalitatea este mai mică și prin urmare durata mediă a vieții mai mare.

Nu putem dară compara de cătă mortalitatea populațiunilor cari au aceeași natalitate, și din această cauză nu putem consulta numai numărul deceselor sau al născerilor în parte, ci diferența între amîndouă ne va da o ți fră mai aptă pentru comparațiune.

Din toate țările Europei cari publică statistica populațiunii lor, Ungaria și Norvegia au născerile cele mai numeroase : 41.3 și 40.0 la 1000 locuitori pe an ; Franța are numărul cel mai mic de născeri, 25.8 la 1000 locuitori pe an. Din tabela XI putem vedé, că dintre cele 13 state ale Europei coprinse într'însa, România, în privința născerilor, ocupă locul al 10-lea, adică în 9 din acele 13 țări născerile sunt mai frecvente, în 3 din ele, și anume în Elveția, Suedia și Franța, născerile sunt mai rari de cătă la noi. În România se nască pe an 30.1 copii la 1000 locuitori, în Franța numai 25.8 la 1000 ; Franța, Elveția, Suedia au înse și mortalitatea mai mică de cătă România.

În privința mortalității ocupă România rangul al 9-lea între cele 13 state de cari tratéză tabela statistică No. XI : în 8 state mortalitatea este mai mică, în 4 țări și anume în Italia, Germania, Austria și Ungaria mortalitatea este mai mare de cătă la noi. Mortalitatea cea mai mică o au Norvegia și Suedia cu 18.4 la 1000 pe

anū, cea mai mare Austria și Ungaria cu 31.4 la 1000. La noi morū 26.5 la 1000 locuitorī pe anū.

Dacă examinăm proporțiunea în care în diferitele țeri ale Europei populațiunea se înmulțește prin naceri, calculândū diferența între naceri și decese, găsimū că România ocupă totū loculū alū 9-lea, adică în 8 state populațiunea se înmulțește prin naceri mai repede de câtū la noi. În 4 state, anume în Anglia, Germania, Franța și Olanda mai încetū de câtū la noi. În România creșterea populațiunii prin naceri face 3.6 la 1000 suflete pe anū, în Norvegia 21.6, în Franța numai 1.6 la 1000.

O condițiune ulterioară, care modifică valórea coeficientului mortalității, este proporțiunea imigrațiunii și emigrațiunii. Unde imigréză mai cu sémă adulți, acolo decesele devinū mai rari, căci proporțiunea copiilorū, care presintă totū-dé-una o mortalitate mare, a devenitū mai mică, acolo unde vice-versa emigréză mai mulți adulți, coeficientulū mortalității devine mai mare, căci populațiunea a rēmășu compusă de unū numărū mai mare de copii, cari dau locū la decese mai frecvente. La noi emigrațiunea nu constituie unū factorū importantū, care arū pute influința țifra mortalității, imigrațiunea o influințéză mai multū la Israeliți și la locuitorii de alte rituri creștine de câtū la ortodoxi. Ne lipsescū date statistice asupra acestui punctū.

Care este creșterea normală mediă a unei populațiuni? La popó-rele civilizate natalitatea maximală posibilă este de 5 la 100, adică la celū puținū câte 20 locuitorī vine o nascere pe anū; mortalitatea minimală este de 2 la 100, séu din celū puținū 50 locuitorī móre 1 pe anū, excedentulū maximalū posibilū alū nacerilorū asupra deceselorū arū fi dară 5—2=3 la 100. În realitate nu s'a observatū în nici o localitate o creșterea a populațiunii prin naceri atâtū de însemnată. După Quetelet și după Oesterlen creșterea maximală prin naceri a unei populațiuni este de 20 la 1000, creșterea mediă a populațiunilorū Europei de 10 la 1000 pe anū.

Din tabela XI amū vėditū inșe, că în realitate populațiunea Norvegiei crește prin naceri cu 21.6 la 1000, cea a Ungariei

cu 9.5 la 1000, a Belgiei cu 7.7 la 1000, a României cu 3.6 la 1000, a Franței cu 1.6 la 1000, a Olandei cu 1.2 la 1000 pe an.

Quetelet este de părere că o populațiune, care nu se înmulțește prin nașteri cu cel puțin 10 la 1000 pe an, se află într-o stare de regres, de decadență, cu excepțiunea casului, când durata mediă a vieții ar fi crescută într-un mod însemnat. Nu dispunem de elementele necesare pentru a pute constata într-un mod precis, dacă ne aflăm în cel din urmă cas, adică dacă la noi durata mediă a vieții a crescut cu mult. Este constatat că ea a crescut în Franța și în Olanda, unde înmulțirea populațiunii prin nașteri este și mai lentă de cât la noi.

După Oesterlen durata mediă a vieții este în toată Europa, inclusiv cei născuți morți, de 32.87, fără cei născuți morți, de 34.49 ani; o generațiune ar trăi dară în termin de mijloc 34.49 ani. Calculându durata mediă a vieții după diferența între nașteri și decese, fără cei născuți morți, cu utilizarea publicațiunilor statistice celor mai recente, am dobândit rezultatul următor :

Italia	30.1 ani	Norvegia	39.6 ani
Elveția	38.3 »	Danemarca	40.4 »
Germania	29.8 »	Svedia	45.6 »
Austria	28.6 »	Belgia	36.1 »
Ungaria	27.8 »	Franța	42.1 »
Olanda	36.6 »	România	35.9 »
Anglia	36.5 »		

România ocupă dară în privința duratei medii a vieții al 9-lea loc între aceste 13 state.

Diferența duratei medii a vieții este, în diferitele țări, mare. De și ea depinde de salubritate și prosperitate, durata mediă a vieții, singură, fără concursul altor factori, nu poate servi drept măsura a bunului trai al unei populațiunii. La noi durata mediă a vieții este cu 5.4 ani mai mare de cât în Germania, din cauză că la noi se naște pe an 1 copil la câte 33.2 locuitori, în Germania 1 la câte 25.4 locuitori, cu toate acestea înse țeranul

germanū nu trăsce mai puținū nici mai rău de câtū celū românū.

Se admite în genere că durata mediă a vieței este mai mare la popoarele civilisate, că ea arū fi fostū în secolū trecutū multū mai mică de câtū în timpulū de față. Astfelū scrie Marc d'Espine, în *Annales d'hygiène* anulū 1847, că la Geneva durata mediă a vieței este în secolulū nostru de 5 orī mai mare de câtū în timpulū reformațiunii. D-sa a calculatū înse durata mediă a vieței numai după registrele deceselorū, fără concursulū țifrei nascerilorū și fără cunoștința numărulū totalū alū locuitorilorū, din acéstă cauză statisticil modernī consideră ca exagerate arătările d-lui Marc d'Espine asupra diferenței duratei medie a vieței între secolulū actualū și cele trecute. Mai apropiată de adevărū se pare mai multorū autorī modernī arătarea unorū statistici englesi, citată și de Oesterlen, că pe la finele secolulū alū XVII-lea mortalitatea copiilorū a fostū la Londra de 8 orī mare de câtū astăzi, dară probele despre esactitatea acestei aserțiunii nu ni se parū convingătoare, din cauză că ne-amū încredințatū la fața locului, că înregistrarea deceselorū copiilorū nou-nascuți, cari aū muritū înainte botezului, se face astăzi la Londra într'unū modū foarte imperfectū și numărulū acestorū decese este considerabilū.

Mortalitatea copiilorū în primulū anū alū vieței este pretutindeni mare; în tótă Europa decesele copiilorū în primulū anū alū vieței face în terminū mediū 25.57 la 100, la noi 23.1 la 100 sēu aproape a patra parte din tóte decesele. După Wappæus și Oesterlen dintre 100 persoane decedate se află în primulū anū alū vieței:

in Islanda	38.50	in Svedia	22.14
Bavaria	36.31	Danemarca	21.55
Saxonia	36.20	Norvegia	19.5
Austro-Ungaria	27.39	Belgia	18.77
Prusia	26.31	Franța	17.70
Italia super. și med.	26.	Hanovra	17.61
Olanda	25.71	Schlesvig	16.90
Anglia	23.00	Canton Geneva	12.11

În lista acésta România arū ocupa loculū alū 10-lea, din cele 16

țeri numite mai sus, 9 au în primulă ană ală vieței o mortalitate mai mică și 7 o mortalitate mai mare de cătu România, căci la noi dintre 100 decedați 23.1 nu împlinise primulă ană ală vieței.

De la primulă ană ală vieței împlinită mortalitatea scade succesiv și face în tótă Europa, în termină mediă, de la anulă 1-iu pînă la ală 2-lea 7.18%, de la ală 2-lea pînă la ală 3-lea ană ală vieței 3.75, de la anulă ală 3-lea pînă la ală patrulea 2.39 și de la anulă ală 4-lea pînă la ală 5-lea 1.10% din numărulă totală ală deceseloră. La noi 43.3 dintre căte 100 decedați n'au împlinită încă ală 5-lea ană ală vieței.

În tótă Europa și în termină mediă, a 10-a parte a tuturilor copiiloră născuți vii móre în prima lună a vieței, a 5-a parte înaintea împlinirii primului ană, a 3-a parte în cursulă celoră d'întăiă 5 ani și abia $\frac{7}{10}$ trăescă pînă la împlinirea anulă ală 6-lea.

Copiilă ilegitiți au în primulă ană ală vieței o mortalitate cu multă mai mare de cătu cei legitimi : în termină mediă în proporțiune de 32.5 : 21.8, adică din 100 copiilă legitimi moră în primulă ană ală vieței 21.8, din 100 ilegitiți 32.5.

Populațiunea urbană presintă în primulă ană ală vieței pretutindenea o mortalitate mai mare de cătu cea rurală, în termină mediă în proporțiune de 33.50 : 27.28 ; dintre 100 copiilă născuți vii moră în primulă ană ală vieței în orașe 33.50, în comunele rurale numai 27.28. La noi acestă proporțiune este de 24.8 la 22.3, prin urmare diferența mai mică de cătu terminulă mediă.

După toți autorii în statistica medicală (mai cu sémă după Letheby, Marc d'Espine, Wappaens, Oesferlen, Engel, Bertillon) mortalitatea mare a copiiloră este pretutindenea paralelă cu réna vieță materială, cu sărăcia. Nu putemă inse să facemă o comparațiune corectă în acestă privință între mortalitatea mare a copiiloră la noi și cea din occidentulă Europei, din causă că la noi nu există acea sărăciă absolută pe care o întilnimă în țerile supra-populate, cu industria desvoltată, nici acea avuție a majorității populațiunii rurale pe care o putemă observa în unele țeri occidentale. Pentru țera noastră în specială nu dispunemă de materialulă statistică necesară, pentru

comparațiunea mortalității copiilor la avuți și la săraci. Sărăcia este înse adesea-ori consecință a instrucțiunii insuficiente și în realitate autorii menționați probază, că influența, pe care o exercită asupra mortalității copiilor sărăcia părinților, se datorază și lipsei de cultură. Unele popoare occidentale cu civilizațiunea înaintată, cari în secolul trecut au prezentat o mortalitate mare a copiilor, excelă astăzi prin mortalitatea mică, de vreme ce popoarele mai puțin civilizate suferă și astăzi de mortalitatea mare a pruncilor.

Una din cauzele, pentru care la noi populațiunea se înmulțesce prin născeri numai foarte încet, este micul număr al căsătoriilor. După insula Islanda, unde numărul căsătoriilor este de 5.1 și după Grecia, unde el este de 6.1 la câte 1000 locuitori pe an. România are cel mai mic număr de căsătorii: 6.3 la câte 1000 locuitori pe an (după L. Bodio numai 6.1 la 1000), în toate celelalte țări ale Europei căsătoriile sunt mai frecvente (Tabela XI); în această privință juna Serbia ocupă, cu 11.3 căsătorii la 1000 locuitori pe an, primul rang între statele Europei și apoi vine Ungaria cu 10.5 căsătorii la 1000 locuitori.

Născerile mai frecvente și decesele mai rari la Israeliți în comparațiune cu creștinii nu se observă numai la noi, ci și în alte țări. În toate țările Europei Israeliții au o mortalitate mai mică de cât creștinii și numărul celor născuți morți este la Israeliți mai mic de cât la creștinii. F. Oesterlen constată că în Prusia mare, dintre toți copiii legitimi născuți vii, a 5-a parte înainte împlinirii anului al 5-lea al vieții, dintre cei născuți din părinți Ebrei numai a 6-a parte. Oesterlen reproduce rezultatul diferitelor cercetări statistice asupra locuitorilor orașelor cu populațiune de diferite religii, din care ne frapază mai cu deosebire datele găsite de W. C. de Neufville pentru orașul Frankfurt la Main. În acea urbe durata mediă a vieții a fost în periodul de la anul 1822 până la anul 1853 la creștinii 36 ani și 11 luni, la israeliți 48 ani și 9 luni. Nu găsim pentru aceste fenomene o altă explicațiune, de cât cea pe care ne-o dau obiceiurile religioase ale Israeliților, prescripțiile severe cari regulază toate acțiunile în genere și în parte raporturile sexuale. Fertilitatea cea

mare a Israeliților o explică I. Körösi, în publicațiunile statistice asupra populațiunii urbiî Budapesta, prin durata lungă a căsătoriilor la Israeliți, căci ei se căsătoresc mai de timpuriu și presintă un număr mai mic de divorțuri de câtă creștinii. Observăm înse, că din contra alți autori consideră durata lungă a căsătoriilor ca un factor, care prelungește durata mediă a vieții fără a mări numărul născerilor.

În cele mai multe comune urbane ale României decesele covârșesc născerile. Acest fenomen îl găsim și în unele orașe mari ale occidentului, anume la Berlin, Hamburg, Munciu, Triest, Milan, Venezia, Roma, Napole, mai adese-ori în partea orientală a Europei și mai ales în toate orașele mari ale Rusiei, precum St. Petersburg, Moscva, Odesa; cel din urmă oraș are mortalitatea cea mai mare, dintre toate orașele Europei, adică de 43.1 la 1000 locuitori pe an, la o natalitate de numai 27.8 la 1000.

Dacă voim să face comparațiune între mișcarea populațiunii Capitalei noastre și între cea a altor orașe principale ale Europei, constatăm din tabela XII că, în privința frecvenței căsătoriilor, Bucureștii ocupă penultimul loc; în București vin pentru populațiunea întregă pe an 5.7 căsătorii la 1000 locuitori, și pentru orthodoxi în parte 6.4 căsătorii la 1000 locuitori; numai în orașul Moscva numărul căsătoriilor este mai mic, de 4.3 la 1000 locuitori pe an, în toate celelalte orașe ale Europei, care publică statistica lor demografică, numărul căsătoriilor este mai mare. Cele mai multe căsătorii se celebră în unele orașe germane: la Dresda 19.1 la 1000 locuitori pe an, la Frankfurt la Main 13, la Stuttgart 12.7, la Breslau 12.4, apoi vine Paris și Praga cu câte 11.5 căsătorii la 1000 locuitori pe an.

În privința numărului născerilor Bucureștii sunt asemenea întrecuți de cele mai multe orașe ale Europei; numai Roma cu o natalitate de 27.7, Torino cu 26.9, Odesa cu 27.8 și St. Petersburg cu 28.1 la 1000, au mai puține născeri de câtă Bucureștii cu 29.9 la 1000 pentru populațiunea totală, și 32.3 pentru populațiunea orto-

doxă. Nascerile cele mai numeroase se înregistrează la Budapesta, 45 la 1000 și la Praga 42.6 la 1000 locuitori pe an.

În privința deceselor ocupă Bucureștii, cu mortalitatea de 36.6 la 1000 locuitori pentru populațiunea întregă și de 40.4 pentru populațiunea ortodoxă, locul al 18-lea din cele 27 orașe cuprinse în tabela XII; adică în 17 orașe mortalitatea este mai mică, în 9 mai mare de câtă în București. Mortalitatea cea mai mică o au Frankfurt la Main de 20.2, Paris de 21.4 și Haaga (La Haye) de 21.9 la 1000 locuitori pe an. Mortalitatea cea mai mare se observă la Praga de 41.5, la Budapesta de 40.8, la Triest de 40.5, și la München de 40.1, la 1000 pe an. Observăm înse că statistica deceselor Capitalei noastre este mai sinceră, dă o imagine mai fidelă a adevăratei mișcări a populațiunii, de câtă a multor alte orașe mari. În unele orașe din Tabela XII decese militare nu sunt cuprinse în statistica generală a morților; statistica comunei București înregistrează într'un mod conștiințos toate decesele fără excepțiune. În alte orașe, ca spre exemplu la Paris, un număr însemnat de copii noi născuți se triimită la țară spre a fi crescuți acolo, mare parte din ei mōre la țară și în statistica Parisului figură numai născerile nu înse și decese lor. La noi înse nu există obiceiul d'a se cresce copiii din orașe la țară, ci din contra chiar copiii găsiți, îngrijiți de Eforia spitalelor, sunt crescuți în București. Un oraș mare din Germania, Bremen, publică în statistica deceselor numai cei cu domiciliul în acea comună, suprimând streinii decedați în orașul Bremen.

D. Toussaint Loua a calculat, că din toate statele Europei în România populațiunea cresce mai încet; după D. Loua populațiunea se va înduoi cu probabilitate :

în Anglia	în 72 ani	în Germania	în 83 ani
» Finlanda	» 73 »	» Olanda	» 86 »
» Rusia	» 76 »	» Danemarca	» 93 »
» Scoția	» 81 »	» Belgia	» 95 »
» Norvegia	» 81 »	» Grecia	» 112 »
» Svedia	» 83 »	» Irlanda	» 113 »

în Elveția	în 148 ani	;	în Franța	în 263 ani
» Austria	» 155 »	,	» România	» 288 »
» Italia	» 160 »			

De și aceste țifre sunt cam exagerate în câtu ele privescū România, ele vorbescū și fără interpretațiune, Țele ne arată pericolulū iminentū și trebuie să ne îndemne la combaterea lui energetică.

Toți indiviđii cari compunū o națiune represintă capitalulū ei celū mai importantū, prosperitatea unei națiuni depinde de mărinea acestui capitalū. Înmulțirea imposantă a locuitorilorū ei a permisū Marei Britanii să colonizeze Nordulū Americei și Australia, să respândescă moravurile, limba, interesele, sângele ei peste o mare parte a globulū terestru; aceeași causă face Germania actuală atâtū de puternică, îi permite ca să trimetă necontentū în tōtă lumea mił de coloni, cari pōrtă peste mări drapelulū germanū și limba germană.

Să nu facemū o comparațiune directă între proporțiunea creșcerii populațiunii franceze și a celei române, căci Francesulū este economū, prevēdētōrū, produce multū și se nutrește bine. Franța are o populațiune dēsă, de vreme ce cea a României este aprōpe cea mai rară din Europa. România are o întindere de 11,000,000 hectare sēu 24,000,000 pogōne, vine dara 2.2 hectare sēu 4.8 pogōne de individū. În terminū mediu în Belgia populațiunea unei mile patrate este de 9,500 suflete, în Olanda de 5,800, în diferite părți ale Germaniei de la 7,500 pină la 3,500, în Franța de 3,700, în Austro-Ungaria de 3,000, în Elveția de 2,800, în Danemarca și Portugalia de 2,400, în România abia de 2,000 suflete. Dacă cuantitatea locuitorilorū Franței nu crește repede, cualitatea lorū este respectată de tōtă lumea civilisată, marea avuție națională și cultura înaintată a permisū Franței a concura și astă-đi cu Anglia și cu Germania pe terēnulū progresulū materialū și în electualū, și cu tōte acestea merge unū strigătū de alarmă prin presa sciințifică francesă, care arū trebui să ne descepte și pe noi din letargiă. Omenil de sciință aducū aminte femeii franceze, că datoria ei este a da națiunii copii; să o đicemū dar și noi acelorū femeii române, cari în egoismulū lorū calcă legile naturei și uită, că acela care consumă este și datorū a procrea.

IV.

*Causele înmulțirii pré lente a populațiunii române și mediile pentru
îndreptarea acestui neajuns.*

Din cele relatate mai sus rezultă, că în România numărul căsătoriilor și în consecință acela al născerilor este foarte mic, că populațiunea română a României întregi se înmulțește foarte încet prin născeri, că cea din orașe se află chiar în decadență și că în totă țera mortalitatea este mare. Dacă examinăm sorgintea acestei calamități, ne convingem lesne că ea este rezultatul mai multor cauze.

Micul număr al căsătoriilor și al născerilor provine din alte cauze în orașe și din altele prin comunele rurale. În orașe este în parte luxul care opresce pe mulți junii a se căsători de timpuriu, și bărbații pășesc la căsătorie numai atunci, când ea le prezintă orecari foloșe materiale, cari le permit a satisface luxul soțielor, seú chiar a trăi din venitul zestrii mai confortabil de cât din munca propriă. La orașeni scopul căsătoriei nu este totu-d'a-una fundarea unei familii, ci pré mulți dintre ei nu doresc a avé copii, alții nu voesc a avé mai mult de cât unul seú doi. În orașele noastre căsătoriile se contractă în mare majoritate pentru un interes bănesc, și din această cauză ele au adese-ori o durată scurtă, numărul divorțurilor este la noi exorbitant: în singura capitală 60 pină la 70 pe an.

Istoria ne dă exemple de o asemenea decadență morală și numerică chiar la popórele clasice, la Eleni și Romani. Astu-felu scrie Polybiu (în alu doilea secolu înainte născerii Domnului Christos) în cartea XXXVII.4 cele următoare :

«În timpul actualu totă Elada suferă de lipsa copiilor și de scăderea populațiunii; de și n'amă fostu bantuiți nici de resbelu, nici de bóle contagióse, sunt orașele noastre despopolate și femeile noastre sterpe. Numai unu nebunu ne póte da consiliulu ca să întrebăm pe dei despre ceea ce este de făcutu, pentru ca să creștemu

«la număr, pentru ca să populăm urbele noastre, căci cauza ace-
stei calamități este cunoscută tuturilor și înlăturarea ei depinde de
noi; ea a devenit pe nesimțite atât de mare, din cauză că oamenii
sunt coprinși de fudulie, de aviditate, că ei nu caută de câtă plă-
ceri, că ei nu se însoră, și dacă se căsătoresc nu voesc a cresce
mai mulți copii, ci numai unul, a rare ori doi, pentru că și co-
pii lor să rămâie avuți, să pôtă trăi cu imbelșugare.»

Descrițiunii analoge ne dau autorii romani și în parte Cicerone și Tacit, despre împuinarea căsătoriilor din cauza luxului și despre depravațiunea moravurilor în genere din ultimul timp al republicii romane, precum și din timpul primilor Cesar. Împăratul August a promulgat legi în contra celibatului crescând și a încurajat prin premii bănesci căsatoriile și procreațiunea de copii. Pliniu cel mai mare (Plinius H. N. XXXIII) combate luxul într'un mod crincen.

În epoca civilizațiunii mai moderne era J. J. Rousseau inamicul cel mai neîmpăcat al luxului, (Système social. III. ch. 3).

Malthus a demonstrat pe de o parte, că consumațiunea mai mare este nu numai efectul ci și rezultatul producțiunii mărite, pe de alta el probază că peirea popórelor începe atunci, când consumațiunea cresce într'o proporțiune mai mare de câtă producțiunea, când consumațiunea nu încetază a se mări de și producțiunea a rămas staționară se a scădut chiar, și din această cauză și el combate luxul. Malthus a luptat pentru ameliorarea calitativă a populațiunii englese, combătându imultirea repede cuantitativă, fără îmbunătățirea simultaneă a traiului fie-cărui individ în parte. El a exprimat înse speranța că luxul, care începuse atunci a se manifesta, va feri Anglia de supra-populațiune, de o crescere mai repede a locuitorilor, explicându că nimic nu se opune așa mult unei creșteri exagerate a populațiunii, ca creșterea trebuințelor, ca un mic lux al majorității indivizilor cari o compun. Dintre autorii în vieță ne arată mai ales economiștii Schäffle și W. Roscher consecuințele lui funeste. Luxul pe care îl găsim la noi nu numai la oamenii avuți ci și la cei fără avere, care constă în ținerea mul-

toru servitori, immulțescu pe de o parte celibatul și amana immulțirea populațiunii, pe de alta elu micșorează producțiunea țerei, căci acești servitori ar pute să producă mai multu, dacă munca lor ar primi o altă direcțiune.

În timpul de astăzi mai găsim o sterilitate frecuentă a căsătoriilor, în orașele din Rusia și din Statele-Unite ale Americii; luxul din aceste două țeri are dilerite forme, în conformitate cu gradul culturii a amândorora populațiunii, dar mai ales în Statele-Unite femeile trăesc numai pentru plăceri, ele nu voesc nici a lucra, nici a nasce copil.

Ne este imposibilu a proba prin date statistice influența imediată a luxului asupra împușinării căsătoriilor, căci însemnătatea cuvântului «luxu» este foarte elastică, vedem înse în toate orașele noastre unu număr însemnat de bărbați nubi, cari nu se căsătorescu, din cauză că se temu de spesele unui menagiū luxosū. În urbele noastre mari, în care luxul se desvultă într'o măsură mai largă, găsim și proporțiunea cea mai mare de celibatari aflați în pozițiuni materiale cari le ar permite căsătoria.

Se înțelege de sine că nu condamnămu de câtu luxul exageratū, disproporționatū cu veniturile și cu pozițiunea socială a familiilor. luxul care, luându caracterul risipei, corumpe societatea, nici de cum înse acelu luxu care represintă unu elementu necesariū alu civilizațiunii. Ceremu chiaru de la omenii avuți ca să încuragieze artele frumoșe și industria, ca să contribue la cultivarea și desvoltarea bunului gustu, ca să se bucure de acele plăceri cari rădică moralul, cari înaltă sufletul. Exemplul unui asemenea luxu nici o dată nu pôte deveni funestū pentru societate, de vreme ce luxul risipitorū, care nu satisface de câtu plăcerile momentane, care sacrifică sume însemnate pentru mese, pentru desfrânări, devine contagiosū, consumă averea multorū familii, micșorează avuția națională și înavușește alte popore mai sobre, mai puțin luxose, cari cumpără puțin și vëndu multu. Luxul desfrânatū aduce peirea națiunilor, elu este ultima flăcărare a luminei care se stinge. Unu micu luxu este chiaru rezultatul culturii și îl condamnămu numai atunci, cându elu nu se află în proporțiune cu adevărata cul-

tură. W. Roscher menționează că în secolul trecut episcopul irlandez Berkeley a predișu decadența Irlandei prin luxul, că elu, criticându aspru marii proprietari irlandezi, cari au exportatu mai totu produsul recoltelor pentru ca să potă plăti alimentele și băuturile scumpe și alte obiecte de lux importate din străinătate, i-a comparatu cu mume care vëndu pânea copiilor și se împodobescu cu banii astu-felii câștigați.

Luxul nostru se manifestă prin marea inegalitate a consumațiunii mărfurilor importate din străinătate, care consumațiune cresce într'o măsură enormă după recolta abundanță și scade într'o disproporțiune mare după fie-care recoltă mediocră.

Amu vedé inse cu satisfacțiune, dacă mai alesu țeranul de la câmpu și-aru permite unu micu luxu în construirea și împodobirea locuinței sale, dacă aru prinde gustu de unu micu confortu care i-o aru face mai plăcută, pentru ca să nu fugă de dinsa căutându distracțiunea numai în cărcumă, dacă aru introduce mai multă variațiune în alimentațiunea sa, dacă s'ar nutri mai bine renunțându la luxul băuturilor spirituoase.

Este misiunea educațiunii a înăbuși de timpuriu veleitățile luxoase ale copiilor și mai cu sémă ale fetelor din orașe, a înlătura din aședămintele de învățătură și educațiune totu ce poté împlânta în inunele fragede ale junimii amorul luxului, a li se da prin urmare din partea institutricelor exemplul modestiei, a se desvolta de timpuriu spiritul de economiă. În acéstă privință casele de economiă potu deveni unu elementu prețiosu alu educațiunii, dacă institutorii inteligenți voru sci a se servi de dinsulu.

Citirea cărților rele corumpe moravurile, slăbesc legămintele familiei și desvoltă cerințele luxoase. Sexulu femeescu lorncă cea mai mare parte a cititorilor de romane; pentru femeii citirea loră este sorgintea principală a instrucțiunii și culturii. Tote cele-l-alte materii ale învățăturii se presintă elevelor după unu planu sistematicu, cărțile de lectură li se dau la dispozițiune fără planu, și astu-felii ele sugă din romane veninulu care otrăvesce inimele cele mai candidie. Junimea trebue din contra să se împrietenească cu idea, că numai la-

bórea seriósă și energică garantéză fericirea vieței. Educațiunea imperfectă causéză și durata scurtă a căsătoriilor, frecuența divorțurilor; voiți arăta înse mai josú că nu numai educațiunea morală a fetelorú din orașele nóstre ci și cea físică este viiósă.

Este probabilú că în unele comune rurale tóte căsătoriile nu se înscriú într'unú modú corectú în registrele stării civile și că prin urmare țifrele oficiale nu exprimă în acéstă privință adevérata stare a lucrurilor. Legea nóstră civilă supune contractarea căsătoriilorú la multe formalități grele, și notarulú comunei rurale preferă câte o dată a omite înscrierea unorú căsătorii în registre, de câtú să mai întreție corespondențe cu alte comune și să scrie dosare întregi. Numai simplificarea acestorú formalități ne va asigura în acéstă privință unú serviciú mai esactú. Cu tóte aceste omisiuni numărulú realú alú căsătoriilorú este și în comunele rurale micú.

Ca în tóte cele-l-alte țeri, este și la noi numărulú căsătoriilorú influențatú de numărulú flăcăilorú chemați în armata permanentă; de și acéstă influență este la noi mai puținú simțită de câtú în mai multe alte state. pînă astă-đi populațiunea nóstră rurală a datú armatei permanente, în proporțiune cu numărulú ei, unú contingentú mai mare de câtú cea urbană, din causă că locuitorii orașelorú au găsítú mai lesne međil de a eluda legea, de câtú sáteni. Armata permanentă întârđiezá dară căsătoriile într'o mészurá mică și cu câtú cine-va se însóră mai târđiú cu atátú mai micú este numărulú copiilorú sái. Pe lângá acésta, serviciulú militarú exercită înse o influență bine-făcétóre asupra ómenilorú din clasele sociale inferióre, dându-le o educațiune morală și físică, deprindéndu'i la ordine, la curățeniá și la frugalitate.

Din comunele rurale ale Olteniei emigréză pe fie-care anú unú numărú însemnatú de flăcái, din causă că nu găsescú în satulú lorú páméntú pentru a 'și întemeia o existență modestă. Venindú în orașe, ei intrá ca servitorii mai alesú la precupeți. ducú o viață miserabilă și dau unú contingentú însemnatú la populațiunea spitalelorú și a cimitirelorú. În genere este în orașele nóstre numărulú servitorilorú și mai cu osebite celorú de sexú bărbătescú, cu multú mai

mare de câtü in urbele occidentului ; acéstă împrejurare înmulțesce numărul celibatarilorü.

Dincóce de Oltü țeranulü părăsesce numai a rare-orü căminulü părintescü de bună-voe și însurăței se aședă numai cu anevoie pe pământurile concedate în depărtare de satulü natalü.

Se pare că în comunele rurale concubinatulü este chiarü mai frequentü de câtü prin orașe. Nu dispunemü de date statistice asupra numărului concubinatelorü, cu ocasiunea alegerii recruțilorü se pöte înse observa unü numărü însemnatü de femei tinere cu copil natural, cari deplângü cu desperare separațiunea involuntară de unü bărbatü tinereü cu care a trăitü în concubinatu.

În județele de câmpü căsătoriile aü numai o fecunditate mediocră. Puțina îngrijire ce se dă femeilorü lăuze, supunerea lorü la muncă escesivă puținü timpü după nascerea pruncilorü. le face de multe-orü de timpuriü sterile și le causéză mórtea prematură ; de și în tótă țera prevaléză nascerile masculine asupra celorü femenine, de și prin urmare populațiunea de tóte etățile se compune de unü numărü mai mare de bărbați. este prin comunele rurale mortalitatea femeilorü mai mare de câtü a bărbațilorü în periodulü de la 16 pină la 45 anI. adică în timpulü cândü femeea este capabilă a nasce copil, în tóte cele-l-alte etățI prevaléză în comunele rurale mortalitatea bărbațilorü.

Mica fecunditate a femeilorü din orașe are alte cause, ea este adese-orü voluntară ; de vreme ce säténulü consideră unü numărü mai mare de copil ca o bine-cuvéntare a cerului, pré multe femei de orașe, care din cauza creșterii lorü vițioșe aü puținü gustü pentru fericirile vieței familiare și cari caută cu aviditate plăcerile afară de casa lorü, privescü ca o calamitate nascerea pruncilorü, cari le distrage de la acele plăceri ; egoismulü neproductivü le îndemnă la fapte condamnate de religiune și de legea penală, cari oprescü creșterea familiei, cari prăpădescü sănătatea lorü și cari le facü sterile înainte de timpü.

Nu ne preocupă înse numai numărulü copiilorü născuți ci și calitățile lorü fisice. Copiil debill din nascere și crescuți în condițiuni anti-igienice. nu resistă diferitelorü influențe morbifere și aü o mortalitate mare. Mortalitatea cea mare a copiilorü precumü și experien-

țele culese cu ocaziunea recrutărilor probază. că calitatea fizică a junimii noastre mai lasă de dorit. Dacă voim să dăm statului cetățeni sănătoși, câtă să îngrijim înainte de toate de mune sănătoase. În școlile și internatele de educațiune de fete din orașele noastre eșercițiul corporal este cu totul neglijat. De și legea asupra instrucțiunii prescrie, ca gimnastica să figureze între materiile învățământului (art. 115, 173 și 191), această prescripțiune nu se observa nici în capitală. În multe comune rurale din județele de câmp paldismul și locuințele infecte distrug sângele fetelor și le facu anemice și incapabile a deveni mune sănătoase, a produce copii vi-guroși. Numai județele de munte produc un număr mai mare de omeni bine-făcuți, plini de viață.

Am arătat mai sus că în orașe, ca și în satele noastre, trăesc mulți omeni adese-orî în concubinată fără căsătorie legală, împrejurare care se opune asemenea procreațiunii copiilor. În concubinată și mai ales în orașe sunt mult mai frecvente de cât în căsătoră acele aberațiuni ale femeilor, cari opresc producțiunea copiilor. După mai mulți ani de concubinată, bărbatul de multe orî contractă o căsătoră legitimă, dar slăbit prin excese comise în junețe, el este causa pentru care această căsătoră întârziată nu este fertilă. Căsătorăile tardive produc două rele, pe de o parte bărbatul perde prin ele cei de ce ani ai fecundității celei mai mari, pe de alta ele favorisază prostituțiunea. Femeile prostituate nu sunt fecunde.

Nu este destul ca să producem copii, câtă să și conservăm. Quetele a demonstrat, că prosperitatea unei națiuni depinde mai puțin de la multiplicațiunea și mai mult de la conservațiunea individelor cari o compun. Nu ne am întrista de micul număr al născerilor, dacă cea mai mare parte a copiilor născuți ar ajunge la etatea matură și ar produce la rindul lor. Din nenorocire nu este așa, ci mortalitatea copiilor este la noi însemnată.

Marea mortalitate a copiilor provine din ignoranța părinților, cari negligă regulele elementare ale igienei, din sărăcia lor, care nu le permite de multe orî a nutri pruncii lor într'un mod mai corect, din réua interpretare a art. 41 din codul civil, care, de

și cere ca copilul nou născut să fie arătat oficerului stării civile, nu voesce ca el să fie transportat în timpurile cele mai aspre la distanțe mari pentru îndeplinirea acestor formalități, ci prescrie din contra că la casă de împedecare de a se transporta copilul înaintea oficerului stării civile, acesta să fie dator să merge însuși și fără nici o plată la locuință spre a constata nașterea.

Amă explicat mai sus că mortalitatea copiilor în primul an al vieții este în comunele noastre urbane cu mult mai mare de cât în comunele rurale în proporțiune de 24.8 la 22.3. Acest fapt se explică pôte prin amorul matern mai mare al mamei necorupte din sate, prin neglijerea pruncilor a mamei din orașe, care încredințază creșterea și nutrirea lor altora pentru ca să nu fie oprite în plăcerile lor. De la primul an al vieții împlinit până la 5 ani mortalitatea din comunele urbane tot mai rămâne mai mare de cât în cele rurale în proporțiune de 21.7 la 20.7. De și ignoranța prin sate este mai mare de cât prin orașe, de și țeranul, suferind din consecințele epizootiilor, este foarte adese-ori lipsit de laptele necesar pentru nutrirea copilului abia înțecat de sinul matern. de vreme ce în jurul orașelor producțiunea laptelui este cultivată ca o afacere bănoasă, — țeranca îngrijesce mai bine copilul îndată după înțarcarea lui de cât femeia din oraș.

Mortalitatea unei populațiuni este în genere proporționată cu gradul ei de cultură. Moreau de Jonnes a confirmat acest adevăr prin comparațiunea mortalității din secolul trecut cu cea din secolul curent. Wappaeus a controlat datele statistice publicate de Moreau de Jonnes, cel puțin în cât ele privesc Franța și Suedia și le a găsit exacte. în aceste două țeri mortalitatea a scăzut într'un mod considerabil prin creșterea civilizațiunii.

Populațiunea noastră manifestă cultura ei înapoiată prin marea ei mortalitate într'o proporțiune, care găsește în occidentul Europei un analog numai în secolul trecut. Barton și Stockton-Hough relatază (*Annales d'hygiène publique*. 1875 Janvier) că în secolul trecut decese au întrecut nașterile, la Roma în proporțiune de

138 la 100, la Amsterdam de 171 decese la 100 nașteri, la Berlin de 131 la 100, la Londra de 125 la 100.

Pentru compararea gradului de civilizațiune a diferitelor popore statistica se serve de diferite date: de numărul școlilor, de numărul copiilor care frecventă școlile, de rezultatul instrucțiunii primare.

Brachelli arată, în statistica comparativă publicată în anul 1867, că dintre 1000 locuitori frecventă școla primară în Saxonia 170, în Prusia 160, în Franța 109, în Belgia 108, în Spania 73, în Italia 50, în Grecia 48, în România 20, în Russia 19, în Serbia numai 10.

Dacă căutăm în statistică o măsură a civilizațiunii noastre mai precisă și mai recentă, o găsim lesne printr'un mic calcul în publicațiunile oficiului central de statistică: la celebrarea căsătoriilor civile din totă țera nu pot subscrie numele lor în comunele urbane 47 dintre 100 bărbați și 67 dintre 100 femei, în comunele rurale 88 dintre 100 bărbați și 95 dintre 100 femei, în capitala Bucureșci 36 dintre 100 bărbați și 64 dintre 100 femei.

O altă probă pentru starea înapoiată a civilizațiunii noastre este prosta stare și lipsa căilor noastre de comunicațiune de a doua ordine: a șoselelor, cari lăgă diferitele comune cu calea ferată, și lipsa de industrie. Căile de comunicațiune și industria, îmulțind isvórele avuției și făcendú viața mai efină, îmulțesce și populațiunea.

Guizot a definitú civilizațiunea prin cuvintele: «civilizațiunea este iutela progresului.» Nu se póte nega că țera a făcutú în ultimii 30 ani unú progresú destul de mare, cele-l-alte națiuni, cu o cultură mai veche de câtú noi, au progresatú inse în același timpú mai departe și astú-felú iutela progresului nostru nu este suficientă spre a ne pune în nivelú cu alte popore. Cu dreptú cuvântú dice D. Ión Ghica în *Convorbirile economice* (Partea V-a anulú 1870) că unú poporú trebuie să fie neîntreputú la înălțimea cunoscințelorú din epoca în care trăesce, că unú poporú care rămâne staționarú în cunoscințele sale a compromisú viitorulú său.

Cultura unei populațiuni manifestându-se într'unú modú generalú prin bunulú ei traiú, este naturalú că populațiunile mai culte, cari trăescú în condițiuni materiale și morale mai bune, au o mortali-

tate mai mică. Trainul majorității sătenilor noștri este foarte prost, sărac, rău adăpostit, rău îmbrăcați, rău nutriți, neregulați în afacerile lor economice, lipsiți de un consiliar moral care să îndemne la înlăturarea dificultăților materiale prin muncă energică, în loc să înăbuși durerea prin bețuturi alcoolice, lipsiți de prevedere, de spirit de economie, de exemplul semenilor care să le arate pe lângă viața mai regulată și exploatarea mai eficace a pământului, lipsiți de învățatură, de încrederea în organele administrației și ale justiției, ei duc o viață care nu permite comparație cu condițiile morale și materiale în care trăiesc marea majoritate a țăranilor din occidentul Europei.

Bólele palustre care decimează populația noastră s'ar putea înlătura printr-o îngrijire óre care din partea administrațiilor comunale și județene, spesele ce arú cauza accle îmbunătățiri ale solului arú fi spese productive, arú prefaca în pământul fertil smárcurile și baltacele care astăzi exhală bóla și mórte, arú face economiá cu capitalul principal al națiunii, cu viața unui număr de cetățeni.

Dar nu numai țăranii ci și locuitorii orașelor noastre sunt lipsiți de acele condiții ale unei vieți sănătoase, de care se bucură populația din cele mai multe orașe ale occidentului. Nesalubritatea devine mai funestă pentru locuitorii îndesați în orașe, decât pentru populația mai rară a comunelor rurale. În sate casele sunt depărtate una de alta, aerul circulă liber în toate direcțiunile și înlătură emanațiunile necurătenilor pe care țăranul, în incuria sa, le aglomeră în jurul locuinței sale. Orașele, care prin modul construcției înlesnesc stagnațiunea aerului viciat în strade înguste și curți necurate, reclamă o îngrijire osebită; ventilațiunea lor fiindu mai dificilă, trebuie să înlăturăm din ele cu scrupulositate toate focarele de infecțiune, totu ce strică atmosfera, trebuie să oprim infiltrarea solului cu diferite dejecțiuni, coruperea atmosferei prin diferite substanțe organice descompuse, infectarea apelor de bețut prin necurătenii de tot felul, trebuie să înlocuim casele umede, lipsite de lumină și de aer, prin locuințe sănătoase. Nici unul din orașele noastre, de la Dorohoiu pînă la Severin, nu îndeplinesc aceste condițiuni, toate

sunt lipsite de pavage bune ale stradelor și curților cari se proteje solul în contra infiltrațiunii cu diferite fermente, de canale care să înlesnescă scurgerea licuidelor necurate și a apelor meteorice, de uă depărtare sistematică a necurătenilor solide, cari ar pute apăsă atmosfera în contra infecțiunii perpetue, de apă abundantă care este condițiunea cardinală a curățenii și prin urmare a sănătății. Chiară mare parte a capitalei noastre zace încă într'o stare primitivă, care nu sémănă cu locuința ómenilor civilizați, victorioși în lupta cu natura, ci din contra cu locașul unor ființe nenorocite cari învinse de elemente, înecate de noroiu, respiră în locă de aeră curat și mort. Este óre de mirare dacă emanațiunile otrăvitoare ale acestor focare de infecțiune sunt transportate în părțile mai curate ale orașului și otrăvesc atmosfera lor, dacă diferitele epidemii găsesc populațiunea primitoră pentru germenele bólelor și o decimază. Ne rămâne în această privință pré multă de făcut, pentru ca să asigurăm orașelor noastre o stare salubră, pentru ca să aducem țeranul în condițiunile unei vieți normale, igienice, ca să acem ca satele noastre să aibă aspectul de locuința ómenilor civilizați.

O altă măsură a civilizațiunii o găsim și în valórea producțiunii. Civilizațiunea este proporționată cu produsul labórii, cu întrebuințarea lui pentru lărgirea cunoscínțelor și pentru îmbunătățirea traiului. Cine produce mai mult se þune mai lesne în condițiunile cerute de igienă, și ast-felú civilizațiunea micșoréză mortalitatea. Cultura conduce la avuție și populațiunile avute trăsesc mai bine. conservă mai bine sănătatea de câtú populațiunile sárace; avuția la rëndul ei ne procură însé meþiile pentru înaintarea culturei. Dacă măsurăm civilizațiunea noastră după valórea producțiunii, constatăm că după valóre, România produce numai cu puțin mai mult de câtú consumă, în câtú punem la uă parte numai un prisos neînsemnat alú producțiunii. După d-lú P. S. Aurelianú productul brut alú agriculturii este la noi numai de 35 lei de pogonú, iarú în Franța de 50 lei, în Belgia de 90 lei, în Anglia de 100 lei.

După câte unú anú de recoltă abundantă vinú la noi alți ani mediocri și din cândú în cândú unú anú de lipsă, care trage după sine

sărăcia, hola, mórtea prematură, deficitul nascerilor. De și în asemenea casuri se deschide isvorul prețios al binefacerii, de și atunci cel avut comunică din prisosul său celui sărac, ajutorul unui număr mărginit de cetățeni nu este suficient pentru combaterea calamității județelor întregi și de și Statul însuși ajută pe cei lipsiți de alimentele indispensabile, el nu poate vindeca în acest mod răul în întregimea sa. Dacă asemenea neajunsuri se repetă mai adeseori, suferă totalitatea țerei, căci ordinea socială depinde de progresul liniștit al tuturilor claselor, el se turbură cându cultivatorul pământului, cându micul proprietar, este redus la proletariat. Acastă stare de lucruri nu se îndreptă prin binefacerea publică sau privată, printr'un ajutor momentan, ci numai prin măsuri generale, cari pot garanta agriculturii noastre succese mai sigure. Avem să apărăm pădurile din munți în contra devastațiunii, care produce seceta, avem să regulăm cursul râurilor, pentru ca să nu mai inundeze arăturile, avem să îndemnăm țeranul la cultura mai rațională a pământului, la producerea de grâne de calitate mai bună, să-l convingem că nu poate cineva să ia necontenit pământului fără să-i restituie parte din substanțele extrase, să-i arătăm că, din cauza modului eronat de cultura cerealelor, nu mai putem învinge concurența cu țerile agricole, cari produc grâne de calitate superioară și cari au mijloce de comunicațiune mai eficiente de cât noi, avem să-i procurăm mediile pentru îmbunătățirea rasei vitelor sale, pentru ca să pôta munci mai bine pământul, pentru ca să se învâțească prin înmulțirea vitelor, pentru ca să producă lapte spre a pute nutri mai bine copiii săi și avem să-i însulăm spiritul de prevedere și de economie, pentru ca să puie la o parte prisosul recoltelor abundante pentru anii de recoltă insuficientă.

Avem să exploatăm toate sorgințile avuției țerei, să scotem din munți comorile ascunse în ei să deschidem mine de cărbuni fosili și de metale, pentru ca să micșorăm importul și să putem și noi comunica popórelor mai puțin civilizate din orient prisosul nostru, pentru ca să putem mări averea publică și privată, pentru

ca să avem cu ce să ne procurăm încălțările pentru îmbunătățirea sorții noastre.

Poporul român are să susție pentru existența sa o luptă economică cu alte popoare mai înaintate în civilizațiune; din acestu rebelu economic elu va eși victoriosu numai atunci, cându își va procura prin instrucțiunea largă armele necesarii pentru această luptă. Istoria modernă înregistrează unu exemplu teribilu, dar foarte instructiv, din care vomu trage și noi unu învățămintu prețios. Populațiunea Irlandei se află în decadentă numerică nu numai din cauza emigrațiunii ei și din cauza mortalității excesive. Irlandesii se stingă, moru de fâme, din cauza diferenței celei mari care există între cultura loră înapoiată și între civilizațiunea înflorită a vecinilor lor. În lupta popórelor pentru existență, spiritulu, inteligentă este singura armă. Dar cultura la rindulu ei nu se dobândește fără sacrificii materiale, unu popor mai avutu găsește mai lesne meșii pentru dezvoltarea inteligenței, pentru lărgirea instrucțiunii de câtu unu popor săracu, și din această cauză lupta noastră pentru existență reclamă ca să sporim prin toate meșile avuția națională. Avuția și prosperitatea unei națiuni micșorează mortalitatea populațiunii sale într-unu modu îndoițu, indirectu prin procurarea meșilor de cultură, și directu prin asigurarea alimentelor suficiente și satisfacerea altor condițiuni cerute de igienă.

Avuția și prin urmare înmulțirea unei populațiuni depinde de la producțiunea ei. O țară care nu produce multu nici nu pôte da vieță multor copii, sau nu pôte nutri pe toți copiii născuți. În această privință rezultatulu este același, dacă suma alimentelor produse de țară este mică, sau dacă partea mai mare din ele se expórtă pentru acoperirea importulu altor obiecte și dacă restulu nu ajunge pentru nutrirea populațiunii. Prisosulu producțiunii României, dupe scăderea importulu, nu este încă destulu de mare pentru ca să permită o sporire repede a populațiunii fără o înmulțire proporționată a producțiunii.

D-lu P. S. Aurelianu arată în *Țera noastră*, după datele oficiale, că în anul 1871, anu de recoltă abundantă, exportațiunea noastră a fostu de 177,682,783 lei, importațiunea de 82, 7,228 lei, că prin urmare

în acelî anî a rezultatî o diferență de 94.755,555 lei în favoarea comerțului nostru de importațiune. Aceste din urmă țifre nu reprezintă înse adevărata economiă mediă a unui anî, căci pe de o parte nu toți anii au aceeași fecunditate, iară pe de alta valoarea importațiunii țerei noastre, indicată în statisticele oficiale, n'a fostî și nu este totî-d'a-una expresia fidelă a adevărului, căci inexactitățile exorbitante comise la vămile noastre în privința evaluării mărfurilor importate sunt cunoscute, și în fine nu este masa populațiunii, nu este țeranulî care se bucură de acestî prisosî alî producțiunii, nu este elî care consumă destulî și care consumă diferite obiecte în aceeași proporțiune, pe care igienistulî o consideră ca corectă. Totî D-lî Aurelianu relatéză în 1875. că în România unî individî consumă pe anî aprîpe 246 oca cereale, mai puținî de câtî 3 oca de fasole, linte, bobî, 18 oca carne, 9¹/₄ ocale vinî, 17¹/₂ ocale rachiî și că consumațiunea totală a țerei, atîtî a produselorî indigene precum și a celorî importate, are valoarea de 478,329.646 lei, adică 100 lei de individî. Dorimî ca consumațiunea cãrnii și a legumelorî nutritive: fasole, bobî, linte, mazăre, să crească într'o proporțiune însemnată, ca consumațiunea bîuturilorî spirțuoase să scadă în aceeași proporțiune, ca în locî de a mai importa bîuturi alcoolice să exportămî vinurile și rachiurile nostre, atunci va și scadé mortalitatea și vorî cresce nãscerile mai cu sémă prin comunele rurale.

D-lî Ionî Ghica în *Convorbiri economice* (partea VI, scrisă în anulî 1871) calculéză, că România produce 444 milioane lei pe anî, adică agricultura 404 milioane lei iar industria 40 milioane, sau în terminî de mijlocî 100 de lei de omî, că Rusia produce 160 lei, Austro-Ungaria 375, Prusia 455, Franța 600, Anglia 698 lei de omî pe anî. D. Ionî Ghica evaluéză la 500 lei în terminî mediî venitulî unei familii de plugarî, pe alocurea acestî venitî este mai mare, în unele județe mai micî. După solvarea impozitelorî rêmâne dar sãtînului o sumă insuficientă pentru ca să pîtă satisfice cerințele indispensabile unei vieți igienice. Dacă mai este dedatî abuzului bîuturilorî alcoolice, cea ce se întimplă adeseori, căci o probéză pe de o parte datele de mai susî asupra consumațiunii rachiului,

pe de alta frecuențele crime în contra vieții comise în beția; atunci familia lui este expusă la cea mai mare miserie, și nu este de mirare dacă la noi crește proletariatul agricolu într'o proporțiune înspăimântătoare. De la anul 1871, cându D-lu Ionu Ghica a făcutu evaluatiunile de mai susu, pozițiunea materială și prin urmare și cea morală a țeranului a devenit și mai rea. Epizootia a răpitu țerei o mulțime de vite și a lăsatu populațiunea rurală în lipsa acestor instrumente principale ale agriculturii, în lipsa de vaci cari să-i dea lapte pentru nutirea copiiloru. Și cu toate aceste neajunsuri populațiunea rurală a țerei întregi se mai înmulțesce cu 20,956.1 sullete pe an.

Nu pôte fi o consolațiune pentru noi, că într'o altă țară latină țeranulu se află în condițiuni economice și igienice chiaru mai rele de câtu la noi; menționezū în această privință descrițiunile înfiorătoare asupra miseriei în care trăesce țeranulu în Italia meridională, publicate de profesorul Villari, de Iacini și alți. Italia are o mortalitate mai mare de câtu România, cu toate acestea populațiunea italiană se înmulțesce mai iute de câtu cea română, din cauza căsătoriilor și născerilor mai numeroase cari se datoréză climei dulce a Italiei.

Și orașele noastre au proletariatulu lorū. Unū numărū însemnat de locuitori de orașe n'are nici o ocupațiune, trăesce din munca altora fără a produce. Zidari, dulgheri și alți lucratori, lipsiți de prevedere și de spiritū de economiă, consumă în timpulū verei totu productulu muncii lorū și petrecū ierna fără ocupațiune, în miserie. Mulțime de candidați de funcțiuni de toate gradele, bătrâni și bătrâne, cari în tinerețele lorū n'au voitū sau n'au pututū a pune la o parte pentru bătrânețe o parte din venitulū lorū, săracii cari, fiind-că s'au născutū în condițiuni mai bune, credū că demnitatea și onorea familiei nu le permite a munci, forméză proletariatulu orașelorū noastre. N'aveimū industriă, comerciulu se află în mare parte în mâna străinilorū și din această cauză clasa de mijlocū face numai o parte minimă a populațiunii urbelorū noastre, din această cauză vedemū în orașe o mulțime de proletari cari dau mortalități unū contingentū enormū.

Sunt puține țeri ca a noastră, unde există în toate clasele sociale

unū numărū atătū de mare de persóne fără nici o ocupațiune. Omulū care nu lucréză, nu face rēu numai șie însuși, ci vatămă și societatea din care face parte, căci consumă fără a produce. Dar óre toți carī lucréză înavușescū societatea? Nici de cum, căci câte lucrări inutile și chiarū destructive nu vedemū la noi?

Amū vēqutū că bólele carī causéză la noi decesele cele mai numeróse sunt : diferitele forme de Paludismū, Gastroenterita copiilorū, Phthisia pulmonară, și că și alcoolismulū contribue într'o proporțiune, de și mică, la mărimea numărului morțilorū. Tóte aceste bóle se potū înlătura printr'o îngrijire igienică și morală : Paludismulū prin înlesnirea scurgerii apelorū stagnante, prin desecarea solului; gastroenterita copiilorū prin nutrirea corectă a copiilorū, mai alesū în timpulū imediatū dupē întârcare; phthisia pulmonară prin îmbunătățirea traiului în genere și a locuințelorū în parte, căci locuințele umede sunt unū factorū importantū pentru producerea acestei bóle, alcoolismulū prin exemplu și prin povețe din partea acelor carī sunt chemați a îngriji de moralulū, de sufletulū cetățenilorū.

Din cândū în cândū apare o epidemiă și iea la noi o intensitate înspăimântătoare. Lumea se miră. că bóla epidemică cere la noi mai multe victime de câtū în altă parte și caută pentru acestū faptū explicațiunile cele mai straniū, făcēndū cândū pe administrațiune. cândū pe medici responsabili pentru acéstă calamitate. Explicațiunea este fórte simplă : populațiunile carī trăescū în condițiuni igienice, sunt mai puținū priimitóre pentru epidemiū de câtū acele carī nu îndeplinescū cerințele igienei, și epidemia odată apărută nu cruță de multe ori nici p'acei, carī se află în condițiunile fizice cele mai corecte.

Dacă igiena póte preveni multe bóle și prin urmare mórtea prematură, terapia la rēndulū ei póte în casuri frecvente să opréscă sau să amāne finitulū letalū alū bólelorū. Este incontestabilū că mulți bolnavi arū putē scāpa de mórte, dacă arū găsi la timpū ajutorulū medicalū cuvenitū. Una din cauzele mortalității excesive a populațiunii nóstre urbane și rurale este puțină încredere ce unele clase sociale aū în medicină și organizațiunea imperfectă a ajutorului medicalū gratuitū. Avemū în acéstă privință datoria a împrieteni popu-

laținea mai puțină cultă cu bine facerile medicinei, nu prin măsurile represive în contra pseudo-medicilor, cari se producă naturalmente acolo unde lipsesc adevărații medici, ci dându celă puțină în orașe, cu profusiune ajutoră medicală gratuită la domiciliu ace-lora, cari nu voescă a intra în spitale, și făcându populațiunii ru-rale tôte înlesnirile posibile, pentru ca în casă de bôlă să recurgă la ajutorulă spitaleloră sau ală dispensariiloră.

V.

Conclusiune.

Populațiunea României se înmulțescă într'ua proporțiune cu multă mai mică de câtă acea a altoră țeri; România este dar amenințată de depopulațiune relativă, care vatămă interesele ei vitale. Acestă rău se află de o cam dată într'ună stadiu, în care se mai pôte remedia, luându înse dimensiuni mai mari și transformându-se în depopulațiune absolută. ea ară pută compromite viitorulă Statului română. Causele acestei stări de lucruri sunt: civilizațiunea noastră inapoiată, educațiunea morală și intelectuală imperfectă a junimii nôstre, puțină îngrijire care o dămă intereseloră economice ale țerei și neglijerea precepteloră elementare ale igienei. Îndreptarea se pôte aștepta numai de la patriotismulă luminată, de la conlucrarea sinceră a tuturiloră ômeniloră de bine.

Populațiunea română se va înmulți în proporțiunea în care va cresce produțiunea țerei. Să căutămă dar tôte mediile pentru îmbunătățirea agriculturii și a crescerii viteloră, să înlesnimă populațiunii rurale îndeplinirea condițiuniloră pentru sporirea venitului acestoră două ramuri principale ale produțiunii nôstre, să înființămă mai alesă în orașe acele industrii, cari potă susține concurența cu străinătatea, să deschidemă și să exploatămă și alte sorginți ale avuției naționale, precum mine de cărbuni fosili, de metale; să conservămă pădurile cari împodobescă munții nôștri, să regulămă cursulă apeloră pentru ca, în locă de a fi ună elementă devastatoră, să serve interesele agriculturii, comerțului și industriei, să înmulțimă șoselele pentru ca produsele țerei să nu putredescă. neputându-se scôte din

locul unde au crescut; să mărim numărul producătorilor, să micșorăm proporținea acelor dintre noi care consumă fără a produce.

Dacă vom să fim considerați ca o națiune, care aspiră a ocupa un loc între popoarele civilizate, dacă vom să ferim populațiunea noastră de hôle numeroase și de mörte prematură, trebuie să dăm igienei publice și private îngrijirea cea mai largă, să respândim în populațiune cunoscınțele elementare ale igienei, să o oprim de la construcțiunile locuințelor nesănătöse, să o indemnăm ca să ție comunele într'o stare mai curată, ca să înlătore din sate dupe puțină cauzele infecțiunii palustre; să impunem administrațiunilor urbane ca ele să dea cetățenilor exemplul îndeplinirii prescripțiilor igienei, ca ele să însule populațiunii orașelor respectul pentru măsurile relative la igienă, respectându singure datorile ce le prescrie în această privință legea; să înlesnim în fine bolnavilor săraci ajutorul medical gratuit, în toate formele sale, adică pe lângă căutarea în spital, pe lângă dispensare pentru bolnavii ambulanți, îngrijirea bolnavilor săraci la domiciliu pe scara cea mai largă.

Remediul principal în contra depopulațiunii României constă într'o educațiune corectă morală și fizică a junimii. Prosperitatea unei țeri depinde de cultura locuitorilor ei; scöla trebuie dar să ocupe primul loc între instituțiunile Statului, pentru ca să devie sorgințea nu numai a moralității, a inteligenței, ci și a avuției naționale a puterii patriei.

Scölele noastre au trebuință de îmbunătățiri calitative și cantitative. În privința calitativă scölele noastre trebuie să serve mai mult interesele Statului de cât ale individului, să crească cetățenii labo-rioiși și productivi, să desvolte adevăratul patriotism, care se manifestă prin abnegațiune, prin subordonarea intereselor individuale sub interesele patriei. Acastă misiune a îndeplinită o educațiune la Eleni și la Romani și respectarea principiului «*Salus reipublicae suprema lex esto*» Ța făcutu mar și tar. În privința cantitativă trebuie să immulțim scölele și să ne aducem aminte cuvintele clasice ale unui autor modern: «cu câtu într'o țără scölele sunt mai gôle și mai rari, cu atât sunt cimitirile ei mai pline și mai dese.»

L I T E R A T U R A

- Aurelianu P. S.* Țera noastră. — Bucuresci 1875.
- Bergeret L. F. E.* Des fraudes dans l'accomplissement des fonctions génératrices. — Paris 1868.
- Bertillon.* Mouvements de la population dans les divers états de l'Europe. Annales de démographie internationale. — Paris 1877.
- Bibicescu I. G.* Mișcarea populațiunei. — Bucuresci 1880.
- Bodio L.* Publicațiunile Direcțiunii generale de statistică a regatului Italiei.
- Boudin J. Ch. M.* Traité de géographie et de statistique médicale. Paris 1877.
- Broca P.* Discours sur la prétendue dégénérescence de la population française. Bulletin de l'Académie de Médecine, 1867.
- Broca P.* Sur la prétendue dégénérescence de la population française. Mémoires d'anthropologie. — Paris 1871.
- Casper I. L.* Denkwürdigkeiten zur medizinischen Statistik. — Berlin 1825.
- Casper I. L.* Die wahrscheinliche Lebensdauer des Menschen. — Berlin 1835.
- Cros.* La dépopulation en France. Annales d'hygiène publique. — Paris 1877.
- Després A.* Des causes de la dépopulation. — Paris 1879.
- Felix I.* Raporturile generale asupra serviciului sanitaru alu orașului Bucuresci. — Bucuresci 1869, 1870, 1876, 1877, 1878.
- Fleislen G.* Raporturi generale asupra serviciului sanitaru alu orașului Iași. — Iași 1876, 1877, 1878, 1879.
- Ghica Ión.* Convorbiri economice. — Bucuresci 1879.
- Körösi I.* Statistique internationale des grandes villes. Budapest 1876-1877.
- Körösi I.* Die Sterblichkeit der Stadt Budapest in den Jahren 1874 und 1875. — Berlin 1877.
- Logneau G.* Étude de statistique anthropologique sur la population parisienne. Bulletin de l'Académie de Médecine. — Paris 1869.

Lefort I. De la mortalité des nouveau-nés. Annales d'hygiène publique. — Paris 1879. Novembre.

Legoyt A. De la vitalité de la race juive en Europe. Journal de la société de Statistique de Paris, 1865.

Loua T. La fécondité des populations. Journal de la Société de statistique de Paris. — Paris 1877.

Malthus T. R. An Essay on the Principle of Population. The third edition. — London 1806.

Malthus T. R. Principles of Political Economy. Second edition. London 1836

Marțian D. E. Annale economice. — Bucuresci 1860-1861.

Obedenare M. G. La Roumanie économique. — Paris 1876.

Oesterlen F. Handbuch der medizinischen Statistik. — Tübingen 1865.

Pencovic A. Publicațiunile oficiului centralii de statistică. Bucuresci 1873-1879.

Quetelet A. Physique sociale. — Bruxelles 1869.

Reich E. Pathologie der Bevölkerung. — Berlin 1879.

Reich E. Die Fortpflanzung und Vermehrung des Menschen. — Iena 1880.

Roscher W. Ansichten der Volkswirtschaft. — Leipzig 1878.

Sadler M. Th. The Law of Population. — London 1830.

Süssmilch I. P. Die göttliche Ordnung in den Veränderungen des menschlichen Geschlechtes aus der Geburt, dem Tode und der Fortpflanzung desselben erwiesen. 4 Ausgabe. — Berlin 1775.

Wappaeus I. E. Allgemeine Bevölkerungsstatistik. — Leipzig 1859.

Xenopol A. D. Studii economice. — Iași 1879.

1870	5437	27489	31915	•	4426	25382	120063
1871	5120	28218	30908	•	2690	22890	116792
1872	5781	28265	32473	•	4208	30091	110819
1873	4831	27746	37673	•	9927	24426	114009
1874	4988	28178	34876	•	6698	25974	121264
1875	4875	30239	29043	1193	•	28096	140332
1876	4339	30002	25729	4273	•	27226	134545
1877	3496	28388	28145	243	•	25816	130402
1878	5093	21629	26945	•	5316	31640	119610
Suma	43,960	250154	277707		27553	241541	1107836
Term. mediu	4,884.4	27794.8	30856.3		3061.8	26837.8	123092.8

ROMÂNIEI ÎNTREGI.

NEA RURALĂ			POPULAȚIUNEA URBANĂ ȘI RURALĂ UNITE				
Morți	Excedentul nascrilor	Excedentul morților	Căsătorii	Nasceri	Morți	Excedentul nascrilor	Excedentul morților

80048	40015	•	30819	147552	111963	35589	•
83668	33124	•	28010	145010	114576	30439	•
100035	10784	•	35872	139084	132508	6576	•
104309	9700	•	29257	141755	141982	•	227
117371	3893	•	30962	149442	152247	•	2805
111666	28666	•	32971	170571	140709	29862	•
100128	34417	•	31565	164547	125857	38690	•
105236	25166	•	29312	158790	133381	25409	•
116770	2840	•	36733	141239	143715	•	2476
919231	188605	•	285501	1357990	1196938	161052	•
102136.7	20956.1	•	31722.3	150887.7	132993.1	17894.6	•

Tabel II.

MIȘCAREA POPULAȚIUNII ORTODOXE A ROMÂNIEI ÎNTREGI

ANUL	POPULAȚIUNEA URBANĂ					POPULAȚIUNEA RURALĂ					POPULAȚIA URBANĂ ȘI RURALĂ UNITE				
	Căsătorii	Născeri	Morți	Excedențul nașterilor	Excedențul morților	Căsătorii	Născeri	Morți	Excedențul nașterilor	Excedențul morților	Căsătorii	Născeri	Morți	Excedențul nașterilor	Excedențul morților
1870	8410	20151	25283	•	5132	49300	116205	77408	38797	•	57710	136356	102691	33665	•
1871	7883	20515	24695	•	4180	44291	112966	81073	31893	•	52174	133481	105768	27713	•
1872	9248	20885	25932	•	5047	58485	107019	96733	10286	•	67728	127904	122665	5239	•
1873	7414	20384	30122	•	9738	47297	110216	100974	9242	•	54711	130600	131096	•	496
1874	7750	20705	26881	•	6176	50421	117112	112918	4194	•	58171	137817	139799	•	1982
1875	7558	22066	22443	•	377	54337	135771	107531	28240	•	61895	157837	129974	27863	•
1876	6905	21777	20031	1746	•	52909	129732	97216	32516	•	59814	151509	117247	34262	•
1877	5439	20776	22227	•	1451	50035	125916	102217	23699	•	55474	146692	124444	22248	•
1878	•	15211	19621	•	4410	•	115276	112042	3234	•	•	130487	131663	•	1176
Suma	60607	182470	217235	•	34765	407075	1070213	888112	182101	•	467677	1252683	1105347	147336	•
Per anu	7575,8	20274,4	24136,1	•	3862,5	50884,8	118912,6	98679,1	20233,4	•	58459,8	139187,8	122816,8	16370,8	•

1870	25,254	117,160	142,414	1,944	2,858	4,802			
1871	25,919	114,256	140,175	1,948	2,461	4,409			
1872	25,851	108,167	134,018	2,067	2,589	4,656			
1873	25,356	111,497	136,853	2,011	2,471	4,482			
1874	25,449	118,324	143,773	2,279	2,911	5,190			
1875	26,891	137,457	164,348	2,786	2,834	5,620			
1876	26,358	131,287	157,645	3,063	3,218	6,281			
1877	24,853	126,357	151,210	2,983	3,986	6,969			
Suma	205,931	964,505	1,170,436	19,081	23,328	42,409			
Ter. med.	25,741.3	120,563.1	146,304.5	2,385.1	2,416.0	5,031.1	847	1.98	349

Tabela IV.

MIȘCAREA POPULAȚIUNII

Excedentul nașterilor d'asupra deceselor și deficitul nașteri

Comunele urbane din județul	ANULŪ 1870		ANULŪ 1871		ANULŪ 1872		ANULŪ 1873		ANULŪ 1874	
	Excedentul nașterilor	Excedentul deceselor	Excedentul nașterilor	Excedentul deceselor	Excedentul nașterilor	Excedentul deceselor	Excedentul nașterilor	Excedentul deceselor	Excedentul nașterilor	Excedentul deceselor
Argeșu	—	1	43	—	10	—	—	27	—	272
Bacău	—	118	74	—	—	65	—	193	—	386
Bolgradu	—	134	6	—	—	59	92	—	—	43
Botoșani	—	13	—	25	30	—	—	200	—	321
Brăila	—	298	—	226	84	—	—	895	41	—
Buzău	43	—	27	—	—	11	—	118	—	388
Cahulū	27	—	—	110	—	120	31	—	—	73
Covurluiū	—	863	—	621	—	355	—	1539	—	385
Dâmbovița	—	31	—	90	—	81	—	85	—	90
Doljū	—	194	—	127	—	163	—	1190	—	356
Dorohoiū	68	—	31	—	99	—	117	—	—	116
Fălciū	178	—	19	—	—	132	9	—	1	—
Gorjū	—	115	—	12	—	43	—	39	—	57
Ialomița	—	103	—	73	26	—	—	164	101	—
Iași	—	296	262	—	—	488	53	—	—	1263
Ilfovū	—	2669	—	2039	—	1975	—	3507	—	597
Ismailū	150	—	—	195	—	187	217	—	217	—
Mehedinți	—	56	—	36	—	86	—	431	—	290
Muscelū	83	—	155	—	85	—	—	39	—	22
Nâmțu	237	—	159	—	150	—	18	—	—	303
Oltu	—	63	—	5	—	18	—	139	—	142
Prahova	—	169	149	—	—	255	—	402	—	215
Putna	—	269	—	40	—	320	—	296	—	424
Râmnic-Săr.	106	—	227	—	116	—	57	—	—	169
Romanū	—	61	12	—	—	74	—	83	—	304
Romanați	82	—	—	15	2	—	1	—	—	58
Sucēva	—	28	31	—	109	—	38	—	37	—
Tecuciū	—	64	19	—	—	8	—	102	—	155
Teleorman	44	—	—	195	—	107	—	510	41	—
Tutova	60	—	11	—	—	59	—	76	—	437
Vâlcea	—	59	—	57	—	172	—	200	—	129
Vasluiū	45	—	43	—	—	31	24	—	—	144
Vlașca	55	—	—	92	—	104	—	349	3	—
Suma	—	4426	—	2690	—	4208	—	9927	—	6698

DIN COMUNELE URBANE

loru după scăderea deceselor la populațiunea întreagă a orașelor.

ANULŪ 1875		ANULŪ 1876		ANULŪ 1877		ANULŪ 1878		S U M A		T E R M I N Ū M E D I Ū
Excedentulū nas- cerilorū	Excedentulū de- ceselorū	Excedentulū nas- cerilorū	Excedentulū de- ceselorū	Excedentulū nas- cerilorū	Excedentulū de- cerilorū	Excedentulū nas- cerilorū	Excedentulū de- ceselorū	Excedentulū nas- cerilorū	Excedentulū de- ceselorū	
73	—	32	—	—	68	—	—	—	202	— 25.1
—	94	82	—	—	24	—	—	—	724	— 90.1
127	—	194	—	57	—	—	—	240	—	+ 30.0
—	260	—	196	—	374	—	—	—	1359	— 169.1
156	—	434	—	361	—	—	—	—	343	— 45.1
176	—	155	—	256	—	—	—	140	—	+ 17.1
83	—	98	—	61	—	—	—	—	3	— 0.1
44	—	111	—	—	90	—	—	—	3698	— 462.1
64	—	26	—	37	—	—	—	—	210	— 26.1
—	192	—	233	—	363	—	—	—	2818	— 352.1
107	—	80	—	—	102	—	—	284	—	+ 35.1
56	—	204	—	152	—	—	—	487	—	+ 60.1
—	40	—	10	—	44	—	—	—	360	— 45.0
106	—	70	—	72	—	—	—	35	—	+ 4.1
116	—	596	—	103	—	—	—	—	917	— 114.1
—	333	939	—	—	185	—	—	—	10366	— 1295.7
756	—	725	—	662	—	—	—	2345	—	+ 293.1
66	—	49	—	—	17	—	—	—	801	— 100.1
117	—	115	—	29	—	—	—	523	—	+ 65.3
—	67	159	—	101	—	—	—	454	—	+ 56.7
—	81	—	11	—	68	—	—	—	527	— 65.0
235	—	455	—	81	—	—	—	—	131	— 16.1
—	206	—	72	—	100	—	—	—	1727	— 215.1
75	—	120	—	89	—	—	—	621	—	+ 77.1
—	111	47	—	10	—	—	—	—	564	— 70.1
—	36	—	59	—	79	—	—	—	162	— 20.1
10	—	9	—	—	15	—	—	191	—	+ 23.1
—	15	—	32	—	35	—	—	—	392	— 49.0
207	—	40	—	—	267	—	—	—	747	— 93.0
46	—	106	—	86	—	—	—	—	263	— 32.1
—	101	—	20	—	90	—	—	—	648	— 81.1
—	16	31	—	22	—	—	—	—	26	— 3.1
125	—	29	—	—	15	—	—	—	348	— 43.1
1193	—	4273	—	243	—	—	5316	—	27556	— 3061.7

Tabela V.

MIȘCAREA POPULAȚIUNII

Excedentul născerilor d'asupra deceselor și deficitul născeri

Comunele urbane din județul	ANULŪ 1870		ANULŪ 1871		ANULŪ 1872		ANULŪ 1873		ANULŪ 1874	
	Excedentul născerilor	Excedentul deceselor	Excedentul născerilor	Excedentul deceselor	Excedentul născerilor	Excedentul deceselor	Excedentul născerilor	Excedentul deceselor	Excedentul născerilor	Excedentul deceselor
Argeșu	—	24	38	—	—	5	—	41	—	243
Bacău	—	133	—	36	—	150	—	242	—	282
Bolgradu	—	141	1	—	66	—	89	—	—	49
Botoșani	—	107	—	207	—	204	—	173	—	302
Brăila	—	211	—	126	72	—	—	743	5	—
Buzău	—	63	12	—	—	28	—	100	—	368
Cahulă	23	—	—	74	—	93	10	—	—	80
Covurluă	—	821	—	525	—	380	—	1294	—	385
Dâmbovița	—	28	—	93	—	73	—	88	—	93
Doljiu	—	123	—	104	—	113	—	1052	—	287
Dorohoiu	31	—	—	29	—	3	10	—	—	81
Fălcău	32	—	—	29	—	144	—	43	—	56
Gorju	—	108	—	9	—	40	—	38	—	52
Ialomița	—	111	—	68	16	—	—	167	97	—
Iași	—	685	—	667	—	872	—	615	—	1086
Ilfovă	—	2227	—	1886	—	1758	—	2931	—	631
Ismailă	128	—	—	246	—	161	176	—	130	—
Mehedinți	—	17	—	17	—	65	—	351	—	168
Muscelă	80	—	150	—	83	—	—	39	—	29
Nămțu	25	—	—	56	4	—	—	75	—	299
Oltă	—	53	—	3	—	9	—	121	—	140
Prahova	—	150	66	—	—	271	—	397	—	229
Putna	—	321	91	—	—	298	—	294	—	435
Rimnic-Săr.	75	—	196	—	97	—	38	—	—	147
Romană	—	93	—	54	—	110	—	102	—	216
Romanați	86	—	—	19	6	—	4	—	—	58
Sucăva	—	287	—	28	17	—	—	41	—	26
Tecuciă	—	49	23	—	—	20	—	92	—	149
Teleorman	47	—	—	186	—	99	—	496	62	—
Tutova	21	—	—	24	—	93	—	46	—	368
Vâlcea	—	56	—	49	—	156	—	189	—	123
Vasluiă	4	—	18	—	—	37	16	—	—	85
Vlașca	34	—	—	88	—	94	—	315	—	22
Suma	—	5132	—	4180	—	5047	—	9738	—	6176

DIN COMUNELE URBANE

loră după scăderea deceselor la populațiunea ortodoxă a orașelor.

ANULŌ 1875		ANULŌ 1876		ANULŌ 1877		ANULŌ 1878		S U M A		TERMINŪ M E D I Ū
Excedentul nas- cerilor	Excedentul de- ceselor	Excedentul nas- cerilor	Excedentul de- ceselor	Excedentul nas- cerilor	Excedentul de- ceselor	Excedentul nas- cerilor	Excedentul de- ceselor	Excedentul nas- cerilor	Excedentul de- ceselor	
32	—	7	—	—	104	—	—	—	340	— 42.5
—	99	—	25	—	105	—	—	—	1072	— 134.0
119	—	187	—	48	—	—	—	300	—	+ 37.5
—	240	—	187	—	277	—	—	—	1697	— 212.1
75	—	295	—	286	—	—	—	—	347	— 43.5
156	—	127	—	215	—	—	—	—	49	— 6.1
68	—	63	—	46	—	—	—	—	42	— 5.2
—	28	52	—	—	132	—	—	—	3516	— 439.5
59	—	21	—	43	—	—	—	—	252	— 31.5
—	193	—	264	—	379	—	—	—	2515	— 314.5
—	13	3	—	—	118	—	—	—	200	— 25.0
—	12	82	—	51	—	—	—	—	129	— 16.1
—	37	—	7	—	37	—	—	—	328	— 41.0
99	—	60	—	—	68	—	—	—	142	— 17.7
—	551	—	172	—	379	—	—	—	5027	— 628.5
—	373	594	—	—	503	—	—	—	9715	— 1214.5
618	—	465	—	508	—	—	—	1618	—	+ 202.5
50	—	14	—	—	9	—	—	—	563	— 70.5
115	—	112	—	31	—	—	—	505	—	+ 63.1
—	207	—	63	—	67	—	—	—	738	— 92.0
—	81	—	3	—	72	—	—	—	482	— 60.5
193	—	432	—	58	—	—	—	—	292	— 36.5
—	230	—	94	—	124	—	—	—	1705	— 213.1
51	—	95	—	—	67	—	—	338	—	+ 42.2
—	103	—	26	—	84	—	—	—	788	— 98.5
—	35	—	55	—	79	—	—	—	150	— 18.7
—	49	—	52	—	45	—	—	—	511	— 63.5
—	14	—	26	—	22	—	—	—	349	— 43.5
199	—	45	—	—	251	—	—	—	679	— 84.5
2	—	47	—	13	—	—	—	—	448	— 56.0
—	91	—	25	—	184	—	—	—	873	— 109.1
—	21	4	—	—	3	—	—	—	104	— 13.0
168	—	40	—	—	11	—	—	—	288	— 36.0
—	377	1746	—	—	1451	—	4410	—	34765	— 3862.7

Tabela VI.

MIȘCAREA POPULAȚIUNII TOTALE A ORAȘULUI BUCUREȘCI

ANULŪ	No. aproximativă alu locuitorilor	Născuți	Decedați	Excedentul nă- scuților	Excedentul de- cedaților	Căsătorii	la 1000 locuitor		
							Năs- cuți	De- cedați	Căsă- tori
1867	155,000	4,776	5,973	›	1,197	1,596	30.8	38.5	5.1
1868	160,000	4,868	5,035	›	167	1,770	30.4	31.4	5.5
1869	165,000	5,140	4,821	319	›	2,384	31.1	29.9	7.2
1870	165,000	4,796	7,648	›	2,852	2,124	29.0	46.3	6.4
1871	170,000	4,949	7,043	›	2,094	2,070	29.1	41.4	6.0
1872	170,000	5,028	7,154	›	2,126	2,232	29.5	42.0	6.5
1873	170,000	4,962	8,552	›	3,490	1,978	29.1	50.3	5.8
1874	175,000	5,384	5,884	›	500	2,188	30.7	33.6	6.2
1875	180,000	5,605	5,890	›	285	2,050	31.1	32.7	5.6
1876	185,000	5,794	5,043	751	›	1,794	31.3	27.2	4.8
1877	190,000	5,632	5,834	›	202	1,316	29.6	30.7	3.4
1878	195,000	5,437	7,276	›	1,839	2,282	27.7	37.3	5.8
1879	200,000	5,962	7,120	›	1,158	2,412	29.8	35.6	6.0
Suma		66,333	83,273	›	16,940	26,196	389.3	476.3	74.3
Ter. med.		5,102.5	6,405.6	›	1,303.1	2,015.0	29.9	36.6	5.7

Tabela VII.

MIȘCAREA POPULAȚIUNII ORTODOXE A ORAȘULUI BUCUREȘCI

ANULŪ	No. aproximativă alū locuitorilor or- todoxi	Născuți	Decedați	Excedentulū nas- cerilorū	Excedentulū dece- selorū	Căsătorii	Năs- cuți	De- cedați	Căsă- torii
							la 1000 locuitorī		
1867	120,000	4,101	5,192	>	1,091	1,437	34.1	43.2	5.9
1868	120,000	4,128	4,272	>	144	1,594	34.4	35.6	6.6
1869	125,000	4,299	4,099	200	>	2,147	35.7	33.9	8.5
1870	125,000	3,989	6,343	>	2,354	1,872	31.9	50.7	7.4
1871	130,000	4,142	5,999	>	1,857	1,739	31.8	46.6	6.6
1872	130,000	4,152	5,924	>	1,772	1,941	31.9	45.6	7.4
1873	130,000	4,106	6,996	>	2,890	1,653	32.2	53.8	6.3
1874	135,000	4,321	4,854	>	533	1,847	32.6	35.9	6.8
1875	135,000	4,291	4,756	>	465	1,723	31.7	35.2	6.3
1876	140,000	4,542	4,048	494	>	1,525	32.4	28.6	5.4
1877	140,000	4,356	4,873	>	517	1,091	31.1	34.8	3.8
1878	145,000	4,253	6,019	>	1,766	1,864	29.3	41.5	6.4
1879	145,000	4,609	5,920	>	1,311	1,986	31.7	40.8	6.8
Suma		55,289	69,295	>	14,006	22,419	420.8	525.8	84.2
Term. med		4,253.0	5,330.3	>	1,077.3	1,724.5	32.3	40.4	6.4

Tabela VIII.

MIȘCAREA POPULAȚIUNII CREȘTINE DIN ROMÂNIA ÎN COMPARAȚIUNE CU MIȘCAREA POPULAȚIUNII ISRAELITE.

ANUL	ÎN COMUNELE URBALE				ÎN COMUNELE RURALE				ÎN TOTĂ ȚERA			
	CREȘTINI		ISRAELIȚI		CREȘTINI		ISRAELIȚI		CREȘTINI		ISRAELIȚI	
	Nasceri	Decese	Nasceri	Decese	Nasceri	Decese	Nasceri	Decese	Nasceri	Decese	Nasceri	Decese
1870	21,520	27,576	5,969	4,339	118,407	79,219	1,656	829	139,927	106,795	7,625	5,168
1871	22,022	26,777	6,196	4,131	115,114	82,765	1,678	903	137,136	109,452	7,874	5,034
1872	22,472	28,408	5,793	4,065	109,063	99,141	1,756	894	131,535	127,549	7,549	4,959
1873	21,924	33,026	5,820	4,604	112,186	103,206	1,817	1,099	134,110	136,232	7,637	5,703
1874	22,398	29,252	5,778	5,300	119,323	115,909	1,941	1,455	141,721	145,261	7,719	6,955
1875	23,919	24,595	6,315	4,407	138,273	110,379	2,048	1,268	162,192	134,974	8,363	5,675
1876	23,876	21,943	6,122	3,743	132,319	99,124	2,220	997	156,186	121,068	8,342	4,740
1877	22,643	24,054	5,741	4,030	128,300	104,016	2,101	1,091	150,943	128,160	7,842	5,121
1878	16,596	22,285	5,033	4,360	117,466	115,507	2,144	1,263	134,062	138,092	7,177	5,623
Suma	197,370	238,216	52,767	39,179	1,080,451	909,266	17,361	9,799	1,287,821	1,147,372	70,128	48,978
Ter med	21,930.0	26,466.2	5,863.0	4,353.2	121,161.9	101,029.6	1,929.0	1,088.7	143,091.9	127,508.0	7,792.6	5,442.0
Exced. anual		4,536.2	1,509.8		20,031.7		840.3		15,583.3		2,350.	

Tabela IX

MIȘCAREA POPULAȚIUNII CRȘTINE DIN ORAȘELE BUCUREȘTI ȘI IAȘI ÎN COMPARAȚIUNE
CU MIȘCAREA POPULAȚIUNII ISRAELIȚE.

ANUL	ORAȘUL BUCUREȘTI						ORAȘUL IAȘI						
	CREȘTINI			ISRAELIȚI			CREȘTINI			ISRAELIȚI			
	Nasceri	Decese	Excedenț nasceri	Nasceri	Decese	Excedenț nasceri	Nasceri	Decese	Excedenț nasceri	Nasceri	Decese	Excedenț nasceri	
1867	4368	5752	—	1384	408	221	187	—	1508	408	1796	1161	635
1868	4414	4787	—	373	464	248	216	—	1327	215	1821	1117	704
1869	4615	4609	6	—	525	209	316	—	1588	587	1816	1304	512
1870	4272	7099	—	2827	524	546	—	22	1538	447	1880	1469	411
1871	4511	6681	—	2170	478	359	119	—	1481	382	1947	1056	891
1872	4536	6791	—	2255	492	356	136	—	1671	613	1791	1275	516
1873	4441	8093	—	3652	520	440	80	—	1403	374	1775	1074	701
1874	4809	5512	—	703	574	361	213	—	1987	896	1711	1784	—
1875	4801	5080	—	279	586	419	167	—	1570	316	1828	1135	693
1876	5198	4610	588	—	596	346	250	—	1346	7	1690	890	800
1877	5017	5424	—	407	614	393	221	—	1462	276	1529	982	547
1878	4819	6816	—	1997	608	442	176	—	1454	361	1602	1428	144
1879	5276	6627	—	1351	686	490	196	—	1574	504	1704	1102	602
Suma	61077	77881	—	16804	7085	5830	2255	—	19909	5386	22890	15777	7113
Term. mediu	4698.3	5990.8	—	1292.6	545	448.4	173.4	—	1531.4	414.3	1760.7	1213.6	547.1

Tabela XI.

MISCAREA POPULAȚIUNII DIFERITELORŪ ȚĂRI ÎN PERIODULŪ DE LA ANULŪ 1867 PÎNĂ LA ANULŪ 1876.

NUMIREA ȚĂRILORŪ	LA 1000 LOCUITORI VINE PE ANŪ			
	Căsătorii	Nasceri	Decese	Crescerea populației cu
Norvegia	7.0	40	18.4	21.6
Danemarca	7.9	31.1	20.5	10.6
Ungaria	10.5	41.3	31.8	9.5
Svedia	6.6	27.1	18.4	8.7
Belgia	7.5	32.5	24.3	7.7
Elveția	7.6	30	23	7
Italia	7.6	37.0	30.1	6.9
Austria	8.8	38.6	31.8	6.8
România	6.3	30.1	26.5	3.6
Anglia	8.4	35.4	22.3	3.3
Germania	9.5	39.7	27.4	2.3
Franța	8.0	25.8	24.3	1.6
Olanda	8.3	35.5	24.3	1.3

Tabela XII

MIȘCAREA POPULAȚIUNII DIN ORAȘELE PRINCIPALE ALE EUROPEI.

NUMIREA ORAȘELORŪ	LA 1000 LOCUIȚORŪ		
	Căsătorii	Nasceri	Decese
Berlin	9.7	33.8	37
București, totă populația	5.7	29.9	36.8
București, populația ortodoxă	6.4	32.8	40.4
Buda-Pesta	10.8	45	40.8
Breslau	12.4	41.3	31.3
Copenhaga	8.8	31	23
Dresda	19.1	37.8	26
Frankfort la Main	13	30	20.3
Haga (la Haye)	7.3	34.8	21.9
Hamburg	10	34.4	26.7
Leipzig	11	32	25
London	9.7	34.8	24.8
Milano	10	29.8	38.8
Moscva	4.8	33	39.7
München	11.8	37.3	40.9
Napoli	7.8	35.1	39.1
Odessa	6.3	27.8	43.1
Palermo	6.8	31.8	25.7
Paris	11.8	30.8	21.4
St. Petersburg	6.4	28.1	34.3
Praga	11.8	42.8	41.8
Roma	6	27.7	34
Stockholm	9	33.4	31.8
Stuttgart	12.7	34.4	26.7
Torino	7.8	26.8	27
Triest	10.8	39.8	40.8
Venezia	6	29.8	32.8
Viena	10	38.4	33.3

RESPUNSULŢI D-LUI P. S. AURELIANU.

Domnilorši colegši,

De cãši-va ani nu numai publiculšu restrinsšu, care se ocupã cu sciinša, dar publiculšu celšu mare, care judecã cu inima ši cu sentimentulšu, este preocupatšu cu dreptšu cuvântšu de una din cele mai insemnate cestiuni de economiã socialã, despre cestiunea populašiunii. Luãndu-se de temeiul datele privitoare la mišcarea populašiunii în Bucurešesti ši alte cãte-va oraše mari, s'a crezutšu cã este bine a se face sã se creãšã, cum cã populašiunea romãnã nu numai cã nu crešte dar se ãnpušinãzã. Cestiunea este gravã din tãte punctele de privire ši acãsta ne explicã preferinša acordatã de invãšatulšu nostru colegšu, doctorulšu Felix, ca sã trateze inaintea Domniiloršu vãstre despre *Mišcarea populašiunii în Romãnia*. Nu se putã afla subiectulšu mai nimeritšu ca sã rãspundã ašteptãrii nerãbdãtoare a publicului ši mai potrivitšu cu sciinša ši trecutulšu coleguluišu nostru.

De douã-deci de ani, de cãndulšu mã bucuršu de amicitia invãšatuluišu recipiendaršu, m'am pututšu ãncredinša cã s'a ocupatšu în totšu cursulšu carierei sale medicale cu preferinšã de cestiunile privitoare la populašiune. Ca profesorulšu alšu Facultãšii de medicinã, a alesšu Igiene, ramura sciinšeloršu medicale care se ocupã mai în specialšu cu populašiunea. Ca publicistšu, doctorulšu Felix a tratatšu felurite cestiuni relative la mišcarea populašiunii. Tractatulšu sãu de igienã publicã ši de polišiã sanitarã, lucrãrile sale asupra alimentašiunii šãraniloršu, asupra

pelagrei: numărósele sale raporturi asupra serviciului sanitarü alü comunei Bucuresci și altele felurite lucrări, sunt atâtea fântâni de cari s'aü folositü și se vorü folosi ómenii de sciință. bărbații de statü și legiuitorii chemați a se ocupa cu cestiunile de felulü acesta. În-vęțatulü nostru colegü trebuie să resimță o mulțumire nęspusă vędęndü cã sciința sa de predilecțiune, sciința populațiunii, din punctulü de vedere medicalü și economicü, a devenitü o cestiune de statü, o cestiune de care se interesază astã-dï nu numai ómenii de sciință și diaristica dar și corpurile legiuitóre ale țerei. Acęsta dovedesce, Domnule Colegü, cã Domnia ta, ca unü adevęratü omü de sciință, studiändü cestiunea ai ajunsü a fi prevędătorü. Ai căutatü a interesa pe autorități și pe publicü de cestiunea d-tale favorită; ai fostü neobositü, nici uă împrejurare nu te-a descuragiatü. Acum bucurã-te și culege din aceea ce ai semănatü : cestiunea populațiunii este la ordinea zilei, tótã lumea se interesedã de dinsa. Academia vę este recunoscëtóre de atențiunea ce ați avutü pentru dinsa, alegęndü unü subiectü atätü de interesantü pentru țera nóstrã.

Mi s'a fãcutü distinsa onóre de a fi însărcinatü sã vę răspundü din partea Academiei; însărcinarea este grea pentru mine, inse bine ręü, o voiü indeplini cu o satisfacțiune particularã. Ați tractatü subiectulü cu atãta competență și din atãtea puncte de vedere, în câtü credeți-mę cãmî este cu greü a mai gãsi ceva de disü fãrã a eși din marginile unui răspunsü de felulü acesta.

De la cei vechi și pînã astã-dï cestiunea populațiunii n'a încetatü de a preocupa pe ómenii de statü și pe legiuitorii.

Filosofii politicii îngrijii numai despre importanța ce are o populațiune numărósã pentru puterea unui statü, aü căutatü sã facã sã se înrãdãcineze ideea, cã o populațiune câtü de numărósã este ținta ce trebuie sã urmãrescã guvernulü unui statü, fãrã a se îngriji pre câtü se cuvinea despre condițiunile de traiü ale popórelorü. Guvernele dupã timpü, luändü de bunã doctrina filosofilorü asupra materiei, aü încuragiatü prin tóte mijlócele putincióse inunulțirea cãsãtoriilorü și a nascerilorü. Era ceva din datoriele pe cari suveranii le indeplineau cu mai multã plăcere și bunã voință : ręsplãtirea a-

celora cari aveau copii inulți. In aparință acésta se pare unŭ actŭ nu numai de bunŭ și patrioticŭ guvernŭ, dar și o procedare de înaltă și prevédătoare politică. Se scăpase din vedere că nu în tóte casurile starea staționară a populațiunii saŭ sporirea sa în limite mai restrinse, sunt unŭ semnŭ rău prevestitorŭ pentru buna stare a unei națiunii; se uitase că omenirea a suferitŭ adesea amarŭ din cauza sporirii nemăsurate a populațiunii, că în multe casuri excesulŭ în înmulțirea locuitorilorŭ unei țeri a avutŭ de corolariŭ inevitabilŭ miseria cu tóte consecințele sale.

Pe la începutulŭ vécului unŭ filosofŭ și economistŭ celebru, englesulŭ Malthus, fu celŭ d'întâiŭ care protestă contra doctrinelorŭ admise în cestiunea populațiunii.

Născutŭ și crescutŭ într'o țeră unde sporirea nemăsurată a populațiunii a produsŭ dureri neînchipuite, Malthus puse în principiu că ómenii de statŭ trebuie să se îngrijescă, nu atât de înmulțirea propriŭ și a populațiunii câtŭ de sporirea mijlócelorŭ de traiŭ. După dînsulŭ omulŭ are o putere organică de înmulțire care nu are trebuință de a fi excitată, dar care din contra trebuie să fie temperată prin rațiune, fiindŭ că ea finde a întrece mijlócele de existență, și în casulŭ acesta mórtea și bólele se însărcineză a restabili echilibrulŭ. În fondŭ acésta este doctrina economistului englesŭ.

Se vede înse că orŭ câtŭ arŭ fi de mari și de generóse ideile unui omŭ, pasiunea, ignoranța și ușurința nu se sfiescŭ a le desfigura, deducândŭ dintr'însele consecințe cari nici că aŭ trecutŭ prin mintea autorului lorŭ.

S'a imputatŭ lui Malthus că a predicatŭ vițiuulŭ și împuținarea populațiunii, că este unŭ dușmanŭ alŭ omenirii și unŭ resvrăitorŭ contra Provedinței. La asemenea acusări economistulŭ răspundea : «Cea mai mare obiecțiune ce s'a făcutŭ principiilorŭ mele este că «ele contradicŭ comanda primitivă a Creatorului, ordinulŭ de a cresce, «de a se înmulți și de a umplé totŭ pământulŭ. Aceia care 'mî facŭ «acéstă obiecțiune n'aŭ cititŭ opulŭ meŭ, saŭ n'aŭ ținutŭ sémă de «câtŭ de nisce pasage isolate, fără a coprinde doctrina în întregimea

pelagrei; numeroasele sale raporturi asupra serviciului sanitaru alu comunei Bucuresti si altele felurite lucrari, sunt atatea fantani de cari s'au folositu si se voru folosi omenii de sciinta, barbatii de statu si legiuitorii chemati a se ocupa cu cestiunile de felul acesta. In-vefatulu nostru colegu trebuie sa resimta o multumire nespusa vedendu ca sciinta sa de predilectiune, sciinta populatiunii, din punctulu de vedere medicalu si economicu, a devenitu o cestiune de statu, o cestiune de care se interesaza asta-qi nu numai omenii de sciinta si diaristica dar si corpurile legiuitoare ale țerei. Acesta dovedesce, Domnule Colegu, ca Domnia ta, ca unu adevăratu oinu de sciinta, studiandu cestiunea ai ajunsu a fi prevădătoru. Ai căutatü a interesa pe autoritati si pe publicu de cestiunea d-tale favorita; ai fostu neobositu, nici uă împrejurare nu te-a descuragiatu. Acum bucură-te si culege din aceea ce ai semănatu : cestiunea populatiunii este la ordinea zilei, totă lumea se interesă de dinsa. Academia vē este recunoscătoare de atențiunea ce ai avutü pentru dinsa, alegendü unu subiectu atâtu de interesantü pentru țera noastră.

Mi s'a făcutü distinsa onöre de a fi însărcinatü să vē răspundü din partea Academiei; însărcinarea este grea pentru mine, inse bine rău, o voiü indeplini cu o satisfăciune particulară. Ai tractatü subiectulu cu atata competință si din atatea puncte de vedere, in câtu credeți-mē că mi este cu greu a mai găsi ceva de dīsü fără a eși din marginile unui răspunsü de felulü acesta.

De la cei vechi si pină astă-qi cestiunea populatiunii n'a încetatü de a preocupa pe omenii de statü si pe legiuitorii.

Filosofii politici ingrijiti numai despre importanta ce are o populatiune numerosă pentru puterea unui statü, au căutatü să facă să se înrădăcineze ideea, că o populatiune câtu de numerosă este ținta ce trebuie să urmărească guvernulu unui statü, fără a se ingrijii pre câtu se cuvinea despre condițiunile de traiü ale popórelorü. Guvernele după timpü, luändü de bună doctrina filosofilorü asupra materiei, au încuragiatü prin tóte mijlócele putincioase immulțirea căsătoriilorü si a nascerilorü. Era ceva din datoriile pe cari suveranii le indepliniau cu mai multă plăcere si bună voință : rēsplătirea a-

celora cari aveau copii mulți. În aparință acesta se pare un act nu numai de bună și patriotic guvern, dar și o procedare de înaltă și prevădătoare politică. Se scăpase din vedere că nu în toate cazurile starea staționară a populațiunii sale sporirea sa în limite mai restrinse, sunt un semn rău prevestitor pentru buna stare a unei națiuni; se uitase că omenirea a suferit adesea amar din cauza sporirii nemăsurate a populațiunii, că în multe cazuri excesul în înmulțirea locuitorilor unei țări a avut de corolariu inevitabilă miseria cu toate consecințele sale.

Pe la începutul vechiului un filosof și economist celebru, englezul Malthus, fu cel d'întăiu care protestă contra doctrinelor admise în cestiunea populațiunii.

Născut și crescut într'o țară unde sporirea nemăsurată a populațiunii a produs dureri neînchipuite, Malthus puse în principiu că omenii de stat trebuie să se îngrijescă, nu atât de înmulțirea propriei țări a populațiunii cât de sporirea mijloacelor de trai. După dînsul omul are o putere organică de înmulțire care nu are trebuință de a fi excitată, dar care din contra trebuie să fie temperată prin rațiune, fiind că ea tinde a întrece mijlocele de existență, și în cazul acesta mórtea și bólele se însărcineză a restabili echilibrul. În fond acesta este doctrina economistului englez.

Se vede înse că ori cât ar fi de mari și de generóse ideile unui om, pasiunea, ignoranța și ușurința nu se sfiesc a le desfigura, deducîndu dintr'insele consecințe cari nici că au trecut prin mintea autorului lor.

S'a imputat lui Malthus că a predicat viciul și imputinarea populațiunii, că este un dușman al omenirii și un resvrător contra Provedinței. La asemenea acuzări economistul răspundea :
 «Cea mai mare obiecțiune ce s'a făcut principiilor mele este că
 «ele contradic comanda primitivă a Creatorului, ordinul de a crește,
 «de a se înmulți și de a umple tot pământul. Aceia care 'mă fac
 «acastă obiecțiune n'au citit opul meu, sau n'au ținut sémă de
 «cât de nisece pasage isolate, fără a cuprinde doctrina în întregimea

«sa. Sunt pe deplin încredințat că omul este dator să se supună acestor comande și nu cred că se află un singur pasagiu în scrierea mea din care să se poată trage o consecință contrară. Dacă este citit la locul său și cu inteligență. Toate ordinele date de Dumnezeu omului sunt subordonate legilor naturii, al căreia este autorul. Dacă printr-o operațiune miraculoasă, omul ar pute să trăiască fără hrană, nu este îndoielă că pământul s'ar popula cu repeziune. Dumnezeu însuși a regulat înmulțirea speciilor; suntem datorți, în calitate de creaturi raționabile și pentru a ne supune voinței sale, să ne povățuim duple aceste reguli.»

Din dișele lui Malthus rezultă dar că pentru ca dezvoltarea populației să nu devie un rău, trebuie să fie proporționată cu progresul mijloacelor de trai. Economistul englez, după ce stabilește principiul, propune și mijloace pentru a menține proporțiunea între numărul populației și mijloacele de subsistență. Fără a mi însuși în tot întregime sa doctrina lui Malthus asupra populației, recunosc, cu toți maeștrii științei economice, că economistul englez merita stima și recunoștința tuturor, fiind că cu totă exagerațiunea consilierilor ce ne dă, se află în opul său pre multe adevăruri folositoare pentru omenire. Ilustrul economist este într-atât greșit, pentru că a voit să tracteze o chestiune atât de complexă, o chestiune de morală, de economie publică și de politică, dintr'un punct de vedere cu totul matematic. Plin de dorința de a li folositorii omenirii și încredințat că mijloacele propuse de dînsul sunt cele mai nimerite, el, spre a face doctrina sa și mai pipăită, a întrebunțat expresiuni care au depărtat și au înăsprit pe mulți dintre cei mai bine dispuși în favoarea sa. Și pentru a întări această părere ceru voe a face următoarele citațiuni din opul lui Malthus :

«Dacă, după prevestirea ce am propus să s' dea publicului, ore cine ar mai dori să se însore, fără a ave perspectivă că poțe să facă să trăiască o familie, trebuie lăsat liber să facă ce voesce. Cu tôte că în casul acesta, căsătoria, după părerea mea, ar fi un act immoral, nu este inse din acele fapte pe care societatea are drept

«să le impedeze sau să le pedepsescă. Trebuie să se lase naturei grija
«pedepsei.»

Și în altă parte a lucrării sale :

«Unu omu care se nasce într'o lume deja ocupată, dacă familia
«sa nu are mijloce pentru a-lu nutri, sau dacă societatea n'are tre-
«buiță de munca sa, acestu omu, dîcî, n'are celu mai micu dreptu
«să reclame o porțiune de brană și este în realitate de prisosû pe
«pămîntu. *La marele banchetû alu naturei* nu s'a pusû tacâmû pentru dîn-
«sulû. Natura Ț comandă să se ducă. și nu va întărđia să executeze
«ea însă-și acestu ordinu.»

Cine nu înțelege că pasage de felulû acesta sunt de natură a de-
părta lumea de doctrina aceluia care le scrie? Și cu tôte acestea Mal-
thus era unu omu onestû, bunû, și principiile lui aû produsû multu
bine când aû fostu înțelese și aplicate în marginile permise de mor-
rală. Este invederatû pentru ori-ce omu cu bunû simțu, că nu s'ar pu-
té recomanda înmulțirea populațiunii într'o localitate unde mijlocele
de traiu arû lipsi, sau de unde locuitorii n'arû poté emigra cu perspec-
tiva de a poté trăi aiurea. Din norocire. Domnilorû Membri, lumea
n'a ajunsû să se înmulțescă în așa gradû în câtu să nu o mai pôta
hrăni pămîntulû. Dacă populațiunea este pré numărôsă într'unele lo-
calitățî din Europa, emigrațiunea este aci pentru a o rări. căci grație
Domnului, este încă în deslulû pămîntu de locuitu. Lucru de căpetenie
este ca puterile publice să se îngrijescă pentru a manține echilibrulû.

De cându a apărutû lucrarea lui Malthus asupra populațiunii, dis-
cuțiunea urneză fără precurmare pînă astăđî. S'aû scrisû volume în-
tregi pentru și contra, și cu tôte acestea cestiunea nu s'a resoltatû
într'unu modû absolutû pentru sau contra principiilorû susținute de
economistulû englesû. Ori-cum ar fi scopulû supremû alû progresulû
economicû în materiă de populațiune trebuie să fie de a procura unei
populațiunii câtu de număröse s'ar poté, mijlocele de existență cele
mai favorabile. Cine đice populațiune compactă trebuie să subînțe-
legă mijloce de traiu abundante, căci alt-felû înmulțirea populațiunii
este unu faptû anormalû, unu semnû de decadență pentru societatea
în care se manifesteză.

O populațiune compactă, după cum dice învățatul economistu germanu Roscher, este unu semnū netăgăduitū alū desvoltării puterilor productive; totū de o dată înse adevăratulū *excesū de populațiune*, care conduce unū poporū să trecă peste limitele mijlocelorū de subsistență, ast-felū ca cu timpulū să se reducă forțanente partea mijlociā a fie-căruia, constituiesce una din maladiile sociale cele mai grele și cele mai periculōse.

Nu potū resuma în modū mai înțelesū și mai concisū doctrina cea mai rațională în materiā de populațiune, de câtū reproducēndū pasagiulū următorū dintr'unū memoriū alū repausatului economisū Wolowski asupra administrațiunii lui Enricū alū IV^{-lea} :

«*Puterea și bogăția regiilor consistă în numărulū și avuția supușilorū lorū.* (Preambulū edictului din 1599). Nedespărțindū cu mintea sa un-mērulū și bunulū traiū alū populațiunii, Enricū IV proclamă adevē-rata doctrinā în materiā de populațiune. Cine izolēză acesti duoī «*termini* cade inevitabilū în erōre. Nu este indestulū ca populațiunea «*să se înmulțescă*, când acēsta se face cu prețulū suferințelorū și alū «*degradațiunii locuitorilorū* : miseria este prolifică, fără ca să nască «*dintr'însa nici putere pentru statū, nici activitate pentru indiviđi.* De «*altā parte a se mulțumi cu unū traiū mai bunū, asiguratū fie-căruia «*din membrii cari compunū o populațiune staționară saū retrogradă. «*este a reduce la o operațiune de aritmetică pré simplā problema «*avuției națiunilorū; fără îndoială, dacă numărulū împărțășițilorū nu «*crește saū se micșorēză. față cu desvoltarea producțiunii, partea «*fie-căruia pōte cu înlesnire să devie mai considerabilă. Înse dintr'unū «*asemenea efectū alū civilizațiunii n'arū resulta ôre vre-unū pericolū «*saū vre-o pierdere?********

«*Dacă națiunile nu trebue să abdice de la prevedere, nu este ôre «*de ajunsū, pentru a o redescapta și pentru a impedita o desvoltare «*exclusivă a populațiunii, de a cultiva sufletulū și de a înălța inte- «*ligența? La unū poporū luminatū și cu morală, creșterea producți- «*unii, va precede tot-d'auna înmulțirea numărului cetățenilorū.*****

«*Ce arū devini localitățile mai avute și mai civilisate, care arū «*practica o doctrinā pré îngustă, negândindu-se de câtū de a pune**

«o stavilă înmulțirii locuitorilor? Asemenea țeri s'arū expune a fi «conchise cu înlesnire de popóre mai tinere, cari arū cresce în putere și în numărū.

«Spiritulū umanū dominéză din ce în ce mai multū elementele și «le supune trebuințelorū sale; scimū acum ce însemnéză pastorele «secolilorū trecuți; scimū că omulū nu cere avuțiă de câtū cu condițiunea de a o câștiga.

«Minunatele descoperiri ale sciinței l'aū înarmatū cu instrumente «energice cari lacū ca produsele muncelī să fie mai abundante, și «cari permitū de a dobāndi unū rezultatū din ce în ce mai importantū, cu o cheltuială din ce în ce mai puținū considerabilă de puteri și de capitaluri.

«Departate de a fi unū obstacolū, acéstă activitate mai intensă și «mai fecundă, trebue să fie o pârghie pentru crescerea populațiunii. «Ast-felū națiunile cele mai civilisate vorū rămāné în același timpū «și cele mai tari și vorū putē să apere luminile și traiulū celū «bunū ce aū sciutū săși procureze!

«Vauban împārtășia aceeași opiniune, cândū dicea, inspiratū de a «ceeași gândire ca Enricū IV :

«Mārirea regilorū se mēsōră dupē numărulū supușilorū iar nu «după întinderea staturilorū.»

Prin urmare, de ore-ce este pe deplinū invederatū că puterea și înflorirea națiunilorū este cu atâtū mai mare cu câtū ele sunt compuse dintr'unū mai mare numărū de ómeni tari, cari trāscū bine sunt cultivați și se simtū fericiți, urméză de la sine că ideile privitoare la populațiune trebue să preocele pe toți aceia cari se intereseză de prosperitatea némului lorū.

A fostū însuflatū de celū mai patrioticū sentimentū invēlatulū nostru colegū, întreprindēndū interesanta sa lucrare asupra mișcării populațiunii în Romania. Sunt convinsū. Domnilorū Membri, că cele expuse de Domnulū doctorū Felix v'aū interesatū de la începutū pină la sfirșitū și vorū interesa pe totū Românulū doritorū de întārirea și înflorirea patriei.

Pentru noi cestiunea înmulțirii populațiunii nu înfățișeză numai

unui interesu socialu ca pentru multe din popoarele Europei, dar și unui interesu politicu de prima ordine.

În țera noastră nu este de ajuns să șcim numai că se înmulțesc sau scade numărul locuitorilor, dar și care dintre locuitorii țerei se înmulțesc sau scad. Asupra acestei ordine de idei mi-am permis a atrage atențiunea compatrioților mei încă din anul 1875 și vă cer voiă. Doimnilor Membri, a reproduce aci cuvintele cu cari încheiă capitolul asupra populațiunii din opul meu *Țera noastră*.

«Cadrul acestei lucrări nu ne îngăduese a intra în mai multe amănunte asupra populațiunii; sperăm, cu toate acestea, că faptele constatate sunt de ajuns pentru a atrage atențiunea Românilor asupra unei cestiuni, care trebuie să ocupe în timpul de față locul d'întăiu în meditațiunile lor. Populațiunea, ca cele mai multe din cestiunile economice, își are partea sa socială și politică, atât una cât și alta merită totă atențiunea omienilor de stat; căci, înainte de toate, totă activitatea socială trebuie să țintescă la ameliorațiunea stării morale, intelectuale și materiale a populațiunii. Pentru noi Români în particular, cestiunea populațiunii este o cestiune de existență și de mărire națională. A favorisa prosperitatea economică și a neglija prosperitatea populațiunii, este ca cum anulă lucra pentru o grădină pînă ce fructele au ajuns la maturitate, rămăind ca alți iar nu noi, să se folosescă de dinsele.» — Sunt fericit de a constata că în cercetările ce s'au făcut pînă astăzi asupra populațiunii s'a ținut sēmă de această împrejurare atât de importantă pentru viitorul României.

O dată admis că o populațiune numerosă și cât se poate de omogenă ar fi semn de lărie și de prosperitate pentru un stat, trebuie să ne întrebăm: țera noastră se află oare în asemenea condițiun?

Din cercetările făcute de doctorul Felix s'ar păre că nu. În adevăr concludiunea lucrării Domniei sale începe cu cuvintele următoare: «Populațiunea Română se înmulțesc într'o proporțiune cu mult mai mică de câtă aceea a altor țeri: România este dar a-

«menințată de depopulare relativă, care vatămă interesele ei vitale.
 «Acestu rău se află de o cam dată într'unu stadiu în care se mai pôte
 «remedia: luându înse dimensiuni mai mari și transformându-se în
 «depopulațime absolută, ea ar puté compromite viitorul Statului
 «român.»

Așa dar noi nu numai că nu avem a ne teme de unu excesu de populațime, dar suntemu amenințați de depopulare, dacă nu vomu lua la timp măsurile necesare. Situațimea este indestul de gravă și merită a fi studiată de aprópe de către aceia în mâna cărora stă de o curma rēul. Unu faptu constatatu este că dacă populațimea română sporesce cu câte-va deci de mii de suflete pe fiecare anu, acéstă sporire se datorese populațimii rurale singure, care cu tóte nevoile ce o apasă manține forța numerică a nēmului românesc. În orașe populațimea crese numai prin imigrațimea locuitorilor de la țēră sau din afară.

Ce se petrece dar în țirgurile nóstre pentru ca populațimea să fie secerată cu atâta furie?

Care să fie cauzele acesti deplorabile stări de lucruri? Domnul doctoru Felix ne-a spus că sunt a civilizațimea nóstră inapoiată, educațimea morală și intelectuală imperfectă a junimii nóstre, puțina îngrijire care o dăm în rescelor economice ale țerei și neglijerea preceptelor elementare de igienă.

Acestea potú să fie cauzele: înse cum se explică crescerea din ce în ce mai mare a populațimii israelite care trăese în aceleași condițiuni ca și Români?

Domnul doctoru Felix ne spune că «populațimea creștină a lu-
 «toloru orașelor României dá în terminu mediu pe lie-care anu
 «unú deficitu alú nascerilor, după scăderea deceselor de 4536 su-
 «flete, iară cea israelită din orașe o creștere prin nasceri de 1509 su-
 «flete»

Ast-felú dară dacă acéstă stare de lucruri va mai dura, populațimea română va fi cotropită de cea israelită, fenomenu pe care l'am semnalatu încă din 1875.

Făcēndu mijlocia pe mai multu an, colegul nostru ne spune că

populațiunea creștină a României întregi crește pe fie-care anū prin născeri numai cu 15.583 suflete, iar populațiunea israelită a țerei întregi cu 2350 suflete! Cu privire la orașe, în Bucuresci și Iași populațiunea creștină se împuținează cu câtū crește cea israelită.

Faptele vorbescū mai bine de câtū ori-ce s'ar putē dice asupra stării populațiunii nōstre.

Mulțumimū din tōtā inima învățatului nostru colegū, care ne-a înfățișatū în modulū celū mai clarū și cu colorile cele mai vii tabloulū mișcării populațiunii din România. Acēstā lucrare înscunată are să iēsă la lumină și trebuie să credemū că va deștepta pe cei în dreptū din amōrtirea în care pare că le place a sta.

În totu casulū Academia, grațiā învățatului nostru colegū, și'a îndeplinitū datoria arătândū adevērulū asupra unei chestiuni de la a cărei soluțiune depinde viitorulū acestei țeri.

În câtū despre Domnia ta, stimabile Colegū, urându-vē buna venire în sinulū nostru, vē rugămū a fi convinsū că Academia a sciutū să aprețieze importanța lucrărilorū vōstre, și de aceea s'a și grăbitū a vē cheama în sinulū său.

Suntemū cu toții convinși că în viitorū vei urma a te ocupa cu aceeași sollicitudine și sciință de starea populațiunii nōstre; vei continua a semnală rēulū și remediulū, piūā cāndū înțeleptele vōstre sfaturi vorū alla rēsunetū și vorū provoca mēsurile cele mai potrivite pentru a pune stavilă unei stări de lucruri atātū de amenințătore pentru țera nōstrā.

